

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER KONINKLIJKE VEREENIGING
„OOST EN WEST”

HET LIIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: — Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië te 's-Gravenhage. — Het jaar dat voorbij ging. — Mr. Dr. F. A. C. graaf van Lynden van Sandenburg. † — Herinneringen uit het Indië van een Oud-gast. — Nogmaals: de Pinda-Chineezers — Verantwoording. — Boekbespreking. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlucht. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. — I. Uit de Europeesche Pers. — II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — De order was: Niet schieten. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Nagekomen Berichten. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdelingen. — Mededeelingen. — In Nederland aangekomen verlofgangers. — Met pensioen. — Bioscoopnieuws. — Mutatiestaat van 28 December 1932 tot 4 Januari 1933.

Crisis-Steuncomité voor Nederl.-Indië.

te 's-Gravenhage.

Bijdragen voor bovengenoemd Comité en bestemd tot leniging van den nood, waarin in Indië vele landgenooten en inheemschen, tengevolge van de economische wereldcrisis, verkeerden, worden gaarne ingewacht bij den Penningmeester van het Comité, giro No. 198000.

Ook op de giro-rekening No. 14574 van het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West” kunnen voor hetzelfde doel gelden worden gestort of bijgeschreven.

Dat een ieder, naar zijn kunnen moge helpen! Ook kleine bijdragen zijn van harte welkom.

HET HOOFDBESTUUR.

Het jaar dat voorbij ging.

Een somber jaar, maar niet zonder lichtpunten.....

Het overzicht van het jaar, dat voorbij ging, kan niet anders dan somber van toon zijn — schreven wij een jaar geleden, — op 7 Januari 1932 — en nu wij er ons voor zetten, een „jaar-kroniek” te schrijven betreffende de twaalf afgelopen maanden, kan, helaas, de aanhef moeilijk anders luiden.

Het jaar 1932 was voor Nederland en voor zijn overzeesche gewesten een zéér somber jaar.

Er is de misère van honderden landgenooten in de tropen, die ons drukt, ofschoon wij alle krachten inspannen in het diepe besef eener innige saamhorigheid hun leed zooveel mogelijk te verzachten. Er is de ellende van zoo héél velen, die hun vermogen, door noesten arbeid in onze overzeesche gewesten verdiend, aanzienlijk zagen verminderen, of erger nog, geheel zagen verdwijnen. De toestand der groot-landbouwbedrijven, in 1931 reeds slechter dan hij ooit te voren was geweest, wijzigde zich in het afgelopen jaar niet, integendeel, de moeilijkheden namen toe en zij werden steeds gecompliceerder. Ten aanzien van de suikercultuur bracht alleen de vóórlaatste dag van het jaar een lichtpunt: de Indische regering kondigde, na langdurig overleg, de suiker-ordonnantie af, waardoor althans een chaos op de Indische suikermarkt werd voorkomen. Maar waar is de tijd, waarin men zelfbewust getuigen kon: de suikercultuur is de kerk waarop Java drijft? Tat van suikerfabrieken moesten het bedrijf stopzetten en verscheidene andere fabrieken moesten inkrimpen, waardoor miljoenen gulden minder onder de inlandsche bevolking komen en de Indische schatkist, toch reeds in berooiden toestand, miljoenen minder ontvangt.

Het jaar 1932 was een jaar van versobering en bezuiniging over de geheele linie. De salarissen

der ambtenaren werden verminderd, op de tractementen van duizenden particulieren werden groote kortingen toegepast. Maar er bleef één lichtpunt van gróóte beteekenis: op politiek gebied was ook 1932 voor Indië een rustig jaar. Meer dan ooit blijft eerste eisch, wil men de bevolking kunnen opheffen uit haar, tengevolge van de crisis, zoo slecht geworden economische positie: politieke rust, vooral géén politieke agitatie. Op economisch, niet op politiek terrein, dienen alle krachten te worden geconcentreerd. Er zijn natuurlijk extremisten, die hier en daar het hoofd opsteken en den nood van dezen tijd aangrijpen om de eenvoudigen van geest de zegeningen van een communistischen heilstaat voor oogen te stellen. In de laatste weken van het afgelopen jaar kwamen nóg berichten binnen over politieke onrust op Sumatra, overigens van zeer lokalen aard. Wij zijn ervan overtuigd, dat de huidige Indische regering waakzaam is en den heeren oproerstokers geen kans zal geven in hun rol van „volksleiders”, die het volk op misdadige wijze mis-leiden.

De houding der volkeren van den grooten Archipel is in dezen somberen tijd voorbeeldig. Ziedaar een groot, een zéér groot lichtpunt. Hoezeer de druk der economische inzinking in 1932 ook is toegenomen, men heeft gelaten de harde gevolgen der economische crisis aanvaard. En ook de Europeesche samenleving in Indië mag in dit opzicht ten voorbeeld worden gesteld. Zoowel in de inheemsche als in de Europeesche koloniale samenleving wordt blijk gegeven van een bewonderenswaardig aanpassingsvermogen. Het is of men in Indië beter de „huishouding” overziet en daardoor ook beter beseft, dat de maatregelen, welke getroffen worden om de eindjes zoo goed mogelijk tot elkaar te brengen, uit harde noodzaak worden getroffen, waardoor men ze gemakkelijker accepteeren kan. De tegenstelling „ambtenaar” — „particulier”, is in het afgelopen jaar dan ook veel minder scherp geworden. Beiden leven onder druk en in den nood leert men elkander waardeeren.

Hoe hard het lot van vele betrokkenen er ook door is geworden, de Indische gemeenschap moet de ingrijpende bezuinigingspolitiek der regering, zooals die in het afgelopen jaar werd gevoerd, op den duur toch ten goede komen. De Indische huishouding was leelijk topzwaar geworden en de nood heeft duidelijk gemaakt, dat het heel goed ook „wat minder” kon. In dit opzicht dragen vele der getroffen maatregelen geen crisiskarakter; zij werden ingevoerd met den opzet ook voor de toekomst de Indische huishouding op eenvoudiger basis te brengen. Men dient ook dit als een lichtpunt van dezen somberen tijd te beschouwen.

De werkloosheid nam in Indië in het afgelopen jaar een steeds grooteren omvang aan, maar laten wij daarbij onmiddellijk releveeren, dat niets is nagelaten om het lot der werkloozen zooveel mogelijk te verzachten. Reeds in de eerste dagen van Januari van het vorige jaar werd bericht, dat de Amsterdamsche Maatschappij voor Jongemannen, in nauw contact met het Centraal Comité voor steun aan werkloozen te Batavia de stichting voorbereidde van werkloozenkolonies op daartoe geschikte ondernemingen. In den loop van het jaar werd in dit opzicht, met den loffelijke steun der directies van verschillende cultuurmaatschappijen veel bereikt. Ook het werk door het Leger des Heils in dit opzicht verricht, moet hier met lof worden vermeld. Het opende, in het oude gebouw der K.P.M. te Batavia een inrichting ten behoeve van de crisisslachtoffers, welke geheel aan de gekoesterde verwachtingen heeft voldaan en daardoor niet genoeg gewaardeerd kan worden. Herinneren wij, tenslotte, in dit verband ook nog aan het suikercrisisfonds, dat tot stand kwam door het schitterende initiatief van den Gouverneur Generaal, die, persoonlijk, niets nalaat om het lot der werkloozen zooveel mogelijk te verzachten.

Het jaar 1932 zag, voor de eerste maal in de koloniale geschiedenis, een Nederlandsche minister een bezoek aan Indië brengen. Op 7 Januari van dat jaar verliet onze minister van defensie, mr. dr. L. N. Deckers Europa om met de „Sibajak” naar Indië te reizen. Verschillende defensie-belangen in Indië hadden dit persoonlijk bezoek gewenscht gemaakt. Bij zijn terugkeer in Holland heeft de minister zijn groote voldoening over deze reis uitgesproken. Het daardoor verkregen persoonlijk contact moet ongetwijfeld van grooten invloed zijn geweest. In dit verband moge er ook aan herinnerd worden, dat het contact tusschen het Plein en Buitenzorg

Met hechte wortels stevig gegrondvest.... tegen alle stormen bestand.... Zoo staat sinds 1859 de levensverzekeringmaatschappij

NILLMIJ

Hoofdinspecteur voor 's-Gravenhage: F. J. MAHLMAN, Plaats 31a. 5383

Gemeubileerde Landhuisjes te huur

op de Veluwe, temidden
BOSCH en HEIDE

in voor- en najaar speciaal voordeelige prijzen
Te bevragen bij 5059
LANDGOED REFUGIUM, ELSPEET. Tel. 3

HAAGSCHE STEENKOLEN MIJ.

v.h. J. KEMPS
te v. d. Boschstraat 4

DEN HAAG
TELEFOON 772180 5094

Speciale prijzen voor leden v. „Oost en West”

Centraal Kamerverhuurkantoor

Noordeinde 18a. Telefoon 114224.
Uw raadsman bij HUUR en VERHUUR van
GEMEUBILEERDE KAMERS en ÉTAGES.

Inschrijving, inlichting gratis. 5082

Boekhandel E. NOORDIJK
BANKASTRAAT 14a — DEN HAAG
Telefoon 111434 5388

ALLE SCHOOLBOEKEN

Romans • Leesgezelschappen • Bibliotheek
Schrijf- en Teekenbehoeften

FIRMA P. v. LOON

De Ruitersstraat 18 — LEIDEN — Telefoon 1061
— ZUIVERAARS —

Specialiteit in het verdelgen van Kakkerlakken, Torren, Krekels, Mieren, Ratten, Muizen en Wandgedierte. 5630

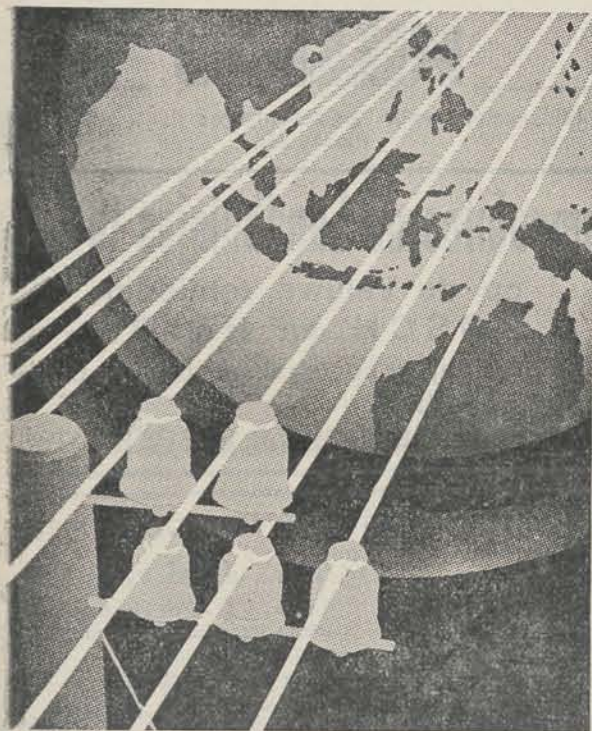
Paedologisch Instituut VALERIUSPLEIN 11 AMSTERDAM

INRICHTING VOOR OBSERVATIE VAN
MOEILIJKE EN ACHTERLIJKE JONGENS.

Geeft na 4—8 weken observatie paedagogisch advies aan ouders of voogden omtrent geplaatste pupillen.
Directeur: Prof. Dr. J. WATERINK.
Medisch adviseur: Prof. Dr. L. v. D. HORST.
Verpleeggeld f 3.50 — f 4.50 per dag. 5108

SPAART...
VOOR
UW
KINDEREN
BIJ DE
NUTSSPAARBANK
TE 'S-GRAVENHAGE

5132

De Java Bode
 Grootste Schakel
 in Uwe Reclame
 Vraagt ons advies
 bij den opzet
 van Campagnes

ADMINISTRATIE GEBOUW HAAGSCHE COURANT, DEN HAAG

STARTER BATTERIJEN

met twee jaar schriftelijke garantie.

— Uw eenigste waarborg —

Fa. TH. HEESEMAN, Hamerstraat 28. 's-Gravenhage.

Opgericht 1910. Tel. 112793.

— Rijks- en Gemeente-Leveranciers — 5398

SSOOMWASSCHERIJ „AURORA“

Wij voldoen aan Uw wensch helder en goed

Uw wasch zoo helder als de dageraad.

W. Spiereburg CW 11165
KONINGSWEG 56 — UTRECHT.

5259

in het jaar, dat achter ons ligt, steeds nauwer is geworden. Dank zij de uitstekende werking van de geheime telefonie tusschen Nederland en Indië maken beide regeeringen meer en meer van deze radioverbinding gebruik om overleg te plegen langs telefonischen weg. In de laatste weken van 1932 betrof dit overleg de suiker-ontwerpen, maar in den loop van '32 waren de rubber- en tin-situatie, de zittingen van den Volksraad en de op korten termijn in te voeren bezuinigingen bij herhaling onderwerpen waarover langs telefonischen weg tusschen de Indische en Nederlandsche regeering overleg werd gepleegd.

Voor groote natuurrampen bleef Indië in het afgelopen jaar niet geheel gespaard. Wel deden zich geen rampen voor van een omvang als in 1919, toen de Kloetuitbarsting 5400 slachtoffers eischte, maar de groote aardbeving, die een gedeelte van de Minahassa teisterde, was een ware ramp voor dit gedeelte van den archipel. Ook op Ambon werd schade door aardbevingen veroorzaakt, maar gelukkig is het verlies aan menschenlevens uiterst gering geweest. In het begin van 1932 werd Bali door zwaar weer geteisterd, waarbij tal van bruggen werden weggeslagen. De weg Djembrana-Tabanan werd verwoest evenals de telegrafische kabelverbinding met Java, waardoor ten onrechte geruchten over een grooten ramp waren ontstaan. Ook West-Java en Sumatra werden in die dagen door zware bandjirs geteisterd. De Krakatau vertoonde bij herhaling verhoogde werking met vele explosies, maar deze hadden geen ernstige gevolgen; vulkanologisch heeft Indië een betrekkelijk zeer rustig jaar gehad. Epidemieën van beteekenis kwamen ook in het afgelopen jaar niet voor, ofschoon de vorderingen welke de pest in West-Java maakt, reden tot bezorgdheid geven. De voedselvergiftigingen welke eenige malen in Banjoemas werden geconstateerd en waarbij enkele tientallen slachtoffers te betreuren vielen, waren van plaatselijken aard en het krachtig ingrijpen der autoriteiten geeft recht te veronderstellen, dat een herhaling ervan zal uitblijven.

Uiteraard vallen er weinig feestelijke gebeurtenissen in het afgelopen jaar te releveeren. De geheele stad Soerakarta vierde in Januari het jubileum van prins Pakoe Boewano X, Soesoehoenan van Soerakarta, die op den zosten van die maand, veertig jaar geleden, den troon had bestegen. H.M. de Koningin verleende hem het Grootkruis van den Ned. Leeuw, terwijl de Gouverneur-Generaal den Soesoehoenan begiftigde met den titel van „Zijn Vorstelijke Hoogheid“. Het schrijversjubileum van Hans v. d. Wall werd met een feestvoorstelling van een der stukken van dezen vruchtbaren Indischen schrijver gevierd.

Ook in 1932 heeft Indië belangrijk bezoek gehad. Het Belgische kroonprinselijk paar betrad wederom den Indischen bodem, terwijl na de revolutie in Siam, de Siameesche vorstentelgen, die reeds eerder Java hadden bezocht, naar Bandoeng reisden. Op 19 Januari kwam de wereldbekende schoenenfabrikant Bata, te Batavia aan om er zakeelijke besprekingen te voeren, waarbij hij de noodzakelijkheid betogde van het stichten van plaatselijke industrieën, teneinde met de Japanners te kunnen concurreren. Inderdaad hebben de Japansche handelsmethoden Indië in het afgelopen jaar veel kwaad gedaan. Japansche dumping heeft, bijvoorbeeld, de Indische verfindustrie en de nog jonge Indische bierproductie, groote schade berokkend, om van de ellende in de textielindustrie te zwijgen. In dit laatste verband moet met voldoening geconstateerd worden, dat het proef-textielbedrijf van de „Internatio“ te Garoet, in het afgelopen jaar goede resultaten heeft opgeleverd, zoodat de directie aanleiding heeft gevonden het bedrijf uit te breiden. Hierdoor worden op dit gebied der inheemsche industrie nieuwe perspectieven geopend, welke voor een nabije toekomst groote mogelijkheden inhouden.

Wanneer wij een „note gaie“ in dit in mineur gestelde jaaroverzicht willen brengen, dan releveeren wij de geschiedenis van den „Orang Letjo“ en den „Orang Pendek“, die, met een dramatisch begin, in een canard geëindigd is en die gedurende vele weken de gemoederen heeft beziggehouden.

Wat de verrichtingen van den Volksraad in het afgelopen jaar betreft, kan, over het algemeen, met waardeering van zijn arbeid worden gesproken, waarbij in aanmerking moet worden genomen, dat het college in vele gevallen in snel tempo en onder hoogen druk, heeft moeten werken. Als voorbeeld daarvan memoreeren wij de wijze waarop de tabaksaccijns-voorstellen moesten worden afgedaan.

De bezuiniging op den Volksraad, door velen gewenscht geacht, kwam in het afgelopen jaar nog niet tot stand. Wij willen niet nalaten op deze plaats aan den voorzitter van den Volksraad, den heer Meyer Ranneft, een woord van hulde te brengen voor zijn beleid in deze ook voor het college in het Hertogspark zoo moeilijke tijden. Wij beschouwen hem als een der bekwaamste figuren, die Indië op het oogenblik telt.

(Slot volgt).

Mr. Dr. F. A. C. graaf van Lynden van Sandenburg. †

Op 59-jarigen leeftijd is op den eersten Kerstdag — nadat hij nog kort tevoren in schijnbaar volmaakte gezondheid het Kerstfeest in de Grootte Kerk had bijgewoond — te zijnen huize in Den Haag overleden, mr. dr. F. A. C. graaf van Lynden van Sandenburg, vice-president van den Raad van State, opperkamerheer van H.M. de Koningin, grootmeester van het Huis van Prinses Juliana, oud-commissaris van de Koningin in de provincie Utrecht.

De overledene heeft het land in verschillende belangrijke betrekkingen gediend, ook het Koninklijk Huis groote diensten bewezen, en was een bekwaam rechtsgeleerde, als hoedanig hij zitting heeft gehad in verscheidene staatscommissies en betrokken is geweest bij scheidsrechterlijke vraagstukken van internationalen aard.

Zijn groote toewijding en zijn uitgebreide kennis, zijn hooge opvattingen en zijn innemende persoonlijkheid, gepaard aan zijn onovertroffen gemak om met zijn medemenschen van den meest uiteenlopenden aard, om te gaan, maakten, dat hij om zich heen een sfeer van groote zuiverheid, van gematigdheid en van wederzijdsche verdraagzaamheid en vertrouwen wist te scheppen, een sfeer als om een geboren leider, die zonder moeite, haast spelenderwijs allen rondom hem aan zich wist te binden en voor die allen het werken met of onder hem tot een dagelijksch onvermengd genot wist te maken.

Herinneringen uit het Indië van een Oudgast.

IX.

Aristocraat van geboorte. — Grand seigneur tegen wil en dank. — Halfbloeds toen en nu. — De invloed van goed onderwijs. — Een oordeel over Hollandsche jongens. — Over het paard getilde ambtenaartjes en de berooide schatkist. — De Ned.-Ind. Stoomvaart Mij. — In sprookjesland. — Een tegenvaller, maar tegelijk een meevaller. — De eerste wilden. — Ruilhandel. — De Pel wordt beschoten. — Lauweren en centen.

Oosterlingen hebben iets hoffelijks over zich. Het zijn, zoo zou ik haast zeggen, geboren aristocraten. Is het traditie, adat, of atavisme? „Steek een lief kampongmeisje van tien jaar“, zoo hoorde ik eens iemand beweren, „in rijke kleedij, zet haar in een mylord met een waaier in de hand en het is werkelijk een bevallige prinses.“

Met een Hollandsch meisje uit den boeren- of burgerstand behoeft men de proef niet te nemen. De Westerling, en niet het minst de Hollander uit den burgerstand, is lomp in zijn bewegingen, hij was dat veertig en meer jaar geleden zelfs in hooge mate. De ondervinding met de z.g.n. O.W.jers opgedaan, heeft dat genoegzaam bewezen, als we het nog niet wisten.

In dit opzicht staat de Oosterling dus beslist veel hooger, al meenen nog heel wat onnoozele Hollanders, dat men in ons Indië door een soort van wilden omringd is.

Voor mij stond óók een mylord gereed op den morgen, dat ik naar Atjeh zou vertrekken. De hotelhouder had het deftige rijtuig — auto's bestonden er nog niet — ter mijner beschikking gesteld, een attentie, die men in onzen tijd niet mag verwachten. Ik was er een beetje verlegen mee, of liever, ik begreep niet, wat men eigenlijk met mij voor had en overwoog, dat die deftigheid mij op de een of andere wijze zou ingepeperd worden. Misplaatst wantrouwen! Het voertuig stond dan voor mijn veranda en Amat bracht er alvast de kleine bagage in, alsof alles van zelf sprak. Dus deed ik ook maar alsof alles heel gewoon voor mij was. Hoog op den bok troonde een inlandsche koetsier, een beeld gelijk. Even keek hij naar mij om een groette hoffelijk. De man zag er potsierlijk uit. Hij droeg een langen kiel van grijs linnen, afgezet met blauw. Op zijn hoofd prijkte een soort van hooge hoed, waaronder de hoofddoek gedeeltelijk verborgen zat.

Ik stapte kordaat in en zonk weg in de kussens van het rijtuig. Amat wipte behendig op de achtertreepplank en stond daar kaarsrecht, als een volleerd lakei.

In waarheid voelde ik zelf mij in dat deftige rijtuig niets op mijn gemak. Het was ook de eerste keer in mijn leven, dat ik in een mylord reed. Wel trachtte ik mezelf een air te geven, doch ik had het gevoel, dat de heele vertooning een belachelijken indruk moest maken.

Amat, in een met gouden tressen afgezet pakje, zou stellig een beter figuur gemaakt hebben, hij zou een prins geleken hebben, een echte prins; ik was en bleef voorloopig een groentje.

Dat toonde ik nog op andere wijze:

De rit tot het station duurde hoogstens zes minuten. Al dien tijd vergat ik om mij heen te zien, doordat ik mijn hersenen pijnigde met de vraag: „Welke fooi moet ik, als „toewan besar“, den koetsier geven om mijn prestige op te houden?“ Gesteld eens, zoo overwoog ik daarbij ook nog, dat de rit, die niet op mijn rekening staat, aan den koetsier zelf moet betaald worden...

Mijn besluit was genomen. Ik gaf den koetsier een rijksdaalder....

De goede man sprong van den bok om mij op nederige wijze zijn dankbaarheid te betuigen. Ik voelde op hetzelfde oogenblik, dat ik mij vergalopperd had. Ik had wel den grand seigneur uitgehangen, doch het speet mij van mijn rijksdaalder en meer nog, dat ik feitelijk een onhandigheid had begaan.

Ik deed me zelf verwijten over morsen met geld, en de stemming werd er niet beter op, toen Amat mij aan het verstand bracht, dat een kwartje een rijke fooi zou zijn geweest.

De gedachte, dat ik mij in het oog van mijn bediende min of meer belachelijk had gemaakt, dat hij me niet voor vol zou aanzien — hij was al dadelijk begonnen mij vaderlijk te behandelen — hinderde mij geweldig.

Amat bracht mij verder behouden aan boord van de G.G. Pel, de boot, die mij naar Atjeh zou voeren. Hij installeerde mij in een te klas hut en ik kreeg spoedig gelegenheid kennis te maken met den kapitein en de medepassagiers: enkele officieren w.o. een stafkapitein, verder drie ouderwetsche halfbloeds, die het tot Commies bij de Posterijen hadden gebracht, niettegenstaande zij slechts beschikten over een minimum kennis. Voeg daarbij een op de lachspieren werkende uitspraak van het Nederlandsch en de lezer zal zich kunnen voorstellen, dat deze drie heeren, wat men noemt door gebrek aan zwaarte naar boven waren gevallen. Ik ben er haast zeker van, dat zulke typen nu niet meer bestaan, of tenminste geen kans zouden krijgen, zich op te werken tot eerste-klas-reizende ambtenaren.

Het onderwijs, speciaal, wat het Nederlandsch betreft, was om de jaren na 1900 in vele opzichten uitmuntend, het had zich aangepast aan de behoeften. Een voldoende aantal superieure leerkrachten werkten, zonder gemopper, met groote energie, volgens methoden, pasklaar gemaakt voor leerlingen, die zeer achterlijk waren in de Nederlandsche taal. De invloed van dat onderwijs deed zich na enkele jaren gelden en het is de verdienste geweest van de toen in functie zijnde onderwijzers, dat binnen 20 jaar onze taal, ook in de Indo-Europeesche maatschappij, haast correct gesproken en geschreven werd.

Van de halfbloeds, die veertig en meer jaar geleden, als ambtenaar in dienst waren — ik heb het reeds gezegd — kan niet getuigd worden, dat zij, wat het Nederlandsch betreft, zelfs aan zeer matige eischen voldeden. Hun optreden, hun geheele zijn was daarmee in overeenstemming. Het waren vreemde eenden in de bijt; ik bemerkte het reeds aan boord van de Pel. Zij haalden mij als een begeerlijke prooi naar zich toe; ik was immers een jong groentje, dat het Indische leven nog niet kende, en zij gaven duidelijk blijk slechts vijandige gevoelens te koesteren voor den volbloed, die in ontwikkeling zooveel hooger stond en, helaas, wel eens minachtend op de Indische jongens neerzag, hen in elk geval niet naar zich toehaalde, of het leven gemakkelijker maakte. Dat is door het onderwijs alles ten goede veranderd, al kan nog niet gezegd worden, dat alle wantrouwen geweken is.

De drie commiezen reisden te klas, maar zij hielden zich op een afstand van de officieren, begrijpende, dat zij in die club van joviale, vroolijk Hollandsche jongens, met enkele jaren Indische ervaring, niet op hun plaats waren, alleen al door hun gebrekkig spreken. Mij namen zij graag in hun midden en ik vond hen geschikt om iets van die eigenaardige Indische maatschappij te leeren kennen. Hoe zij hun vijandschap, hun haat tegen de volbloeds toonden, ik zou het niet onder woorden kunnen brengen, doch ik voelde het veel te goed. Een enkel voorbeeld, hoe deze Indische jongens hun diepste minachting voor den Hollandschen jongen uitdrukte — lach niet lezer — kreeg ik tot mijn niet geringe verbazing, toen een humer met het meest hatelijke gezicht opmerkte:

„Een Hollandsche jongen eet rijst met boter en suiker, dat stempelt hem tot een lamzak, hij maakt gebruik van closetpapier, dat is een bewijs voor zijn onreinheid.“

Ik heb diezelfde opmerking jaren later moeten hooren van Indische jongens in den leeftijd van 14—15 jaar in presentie van een regentszoon, die met een diplomaten gezicht, zonder een spier te vertrekken, toelusterte en een veelzeggend grijns-lachje vertoonde, toen ik rustig antwoordde: „Ja, jongens, jelui hebt gelijk, de Hollandsche jongens eten rijst met suiker en boter, jelui daarentegen rijst met sterke sambal, en daarom zijn jelui ook zoo flink en zoo sterk, moedig zelfs en knap, maar we kunnen toch ook wel iets goeds van die Hollandsche jongens zeggen: Zij hebben Indië, met zijn ruim 40 miljoen inwoners, groot gemaakt, denk b.v.

REISBUREAU LISSONE N.V.

AMSTERDAM

Leidschestr. 5 — Dam 10

BOEKT UW SCHEEPSPASSAGES NEDERLAND-INDIË
PER HOLLANDSCHE OF BUITENLANDSCHE LIJNEN

Programma's WINTERSPORT gratis op aanvraag

REISBUREAU LINDEMAN N.V.

DEN HAAG

Groenmarkt 22 en bijkantoren

5033

alleen maar eens aan het spoorwegnet op Java en de vele prachtige bruggen, echte kunstwerken, die alleen kunnen ontworpen worden door rijst-metsuiker-en-boter-etende Hollandsche jongens. En diezelfde Hollandsche jongens leeren jelui en alle Indonesiërs hoe er geregeerd moet worden om een land tot welvaart te brengen.”

Ik had het krasser en hatelijker kunnen zeggen, doch ik wilde niet verbitteren, enkel een lesje geven. En het leek mij, of de regentszoon mij zonder een spier op zijn gelaat te vertrekken, toch goedkeurend toelachte met zijn sprekende oogen. Want in den grond van hun hart mochten Inlanders van geboorte de halfbloeds niet, al was het alleen om hun meestal arrogant en bazig optreden tegenover al wat Inlander was.

Men beleefde destijds, wat promotie betreft, de meest verrassende benoemingen. Het z.g.n. klein-ambtenaars-examen, dat bitter weinig waarborgen gaf voor de meest elementaire ontwikkeling, stelde klerkjes, die van de Hollandsche taal geen benul hadden, in staat zich op te werken tot goed bezoldigde en in onzen tijd verantwoordelijke betrekkingen, als zij maar geduld hadden en daarbij ijverig, gewillig en braaf waren. Alles, wat zij presteerden, berustte op routine. Kregen zij een bijzonder geval te behandelen dan waren zij onmiddellijk de kluts kwijt. Wie intelligent was en, wat de allerbeste aanbeveling gaf, „redactie“ bezat, d.w.z. geheel zelfstandig een antwoord op een brief kon opstellen, die mocht op een buitengewone promotie rekenen. Die toestand is nog heel wat jaren zoo gebleven. De reusachtige uitbreidingen in bestaande takken van dienst, gevoegd bij de instelling van allerlei nieuwe Gouvernementsbedrijven, heeft dat sterk in de hand gewerkt. En zoo zit het, tot voor enkele jaren, zoo roijale Indische gouvernement thans nog opgescheept met hoofdcommiezen en ambtenaren in geijken rang, maar met andere titels, die van hun 500—700 gulden per maand mooi weer spelen, ten koste van een berooide schatkist. De meeste hunner zouden het in Nederland niet verder, dan tot een klerkenbaantje gebracht hebben.

Er is in werkelijkheid in vele opzichten met geld gesmeten en de gelukkigen, die er van profiteerden en nog profiteeren, eenmaal aan een weelderig leven gewoon geraakt, roepen hulp en moord, nu zij eenige procenten van hun salaris moeten missen. Men begrijpe mij goed, ik heb hier het oog op de velen, die door een gelukkig toeval en gebrek aan geschoold personeel, een promotie hebben gemaakt, lang niet evenredig aan hun bekwaamheden, een promotie, die zij onder normale omstandigheden zelf niet verwacht hadden.

Na dit intermezzo, dat ik zonder moeite zou kunnen uitspinnen tot een roerend verhaal over ouderwetsche promoties, nieuwerwetsche instellingen, opgevoerde begrotingen, crisisaangelegenheden en sprekende voorbeelden van over het paard getilde ambtenaren, wil ik om niet al te uitvoerig te worden verder gaan met mijn ouderwetsche kustreis per G. G. Pel.

De kapitein of commando maakte op mij niet den indruk van een zeeman, zooals ik mij dien destijds voorstelde. Niet, dat er ook maar het geringste op zijn zeemanskunst viel aan te merken, het tegendeel is waar. Maar hij had heelemaal niet het uiterlijk en de manieren van den zeekapitein, die jaren in de tropen had gevaren. Hij was voor mij een model-gastheer, innemend, vriendelijk, hoogst beschaafd, ik zou nu zeggen fijnbesnaard. Is dat wellicht de reden, waarom hij juist in mijn herinnering is gebleven en vele anderen niet? Toen ik dertig jaar later toevallig kennismakte met een zeer bekende kunstenaar, die denzelfden naam draagt (Rie Cramer) en deze mij vertelde, dat zij de dochter was van den kapitein, die mij naar Atjeh had gebracht, vond ik het heel natuurlijk, dat deze vader zulk een begaafde dochter had.

De G. G. Pel was een der stoomers van de oude Ned. Indische Stoomvaart Maatschappij, die enkele jaren later ter ziele is gegaan en vervangen werd door de meer moderne Kon. Paketvaart Mij. Ik vond het aan boord van die ouderwetsche booten anders heel genoeglijk, het leek mij haast een eldorado. Stel u maar eens voor, lezer, wat het voor een eenvoudige ziel zeggen wilde heerlijk te varen langs de trotsche kust van Sumatra onder het genot van een vorstelijke verpleging en dan voor het niets-doen nog elken dag, ik meen, 4 gulden, te mogen declareeren. Het leek me toe, of ik in sprookjesland was terecht gekomen.

De Ned. Ind. Stoomv. Mij. verschaftte ons passagiers nog andere geneugten die zoo echt het toen-

malige leven in Indië teekenen en bij mij de verbazing ten top deed stijgen.

Elke te kl. passagier mocht vóór de twee hoofdmaaltijden zooveel paitjes, port, madeira, sherry drinken, als hij lustte, geheel gratis en verder — ik zie de haren van fanatieke geheelonthouders al te bergen rijzen — verder had men ook nog recht op twee flesschen bier, of één flesch wijn per dag. Ik ben er gelukkig niet aan den drank geraakt. Onder zulke omstandigheden deed ik mijn intrede in de Indische maatschappij.

De Kon. Paket heeft dat gratis drinken gelukkig afgeschafft. Een overwinning van den modernen tijd die een zegen voor Indië is geworden.

Ook nog in ander opzicht, in eigenlijke beteekenis n.l., was de G. G. Pel ouderwetsch, meer bepaald aftandsch. Het bewijs werd geleverd door het ontstellende bericht van den hoofdmachinist, dat al varende eenige vlampijpen waren gesprongen, waardoor de boot genoodzaakt was met een slakken-gangetje verder te stoomen. Later werden wij gerustgesteld door de verzekering van onze commandant, dat er geen gevaar was, maar de reis in plaats van pl.m. 4, 12 dagen zou duren. Het was stellig een tegenvaller vóór de maatschappij; ik was egoïstisch genoeg om het voor mij als een meevallertje te beschouwen en dacht aan het goede en gezellige leven aan boord — een gezelschap van officieren op weg naar Atjeh wist er den moed en de jool wel in te houden — ik dacht nog meer over de 8 maal 4 gulden daggeld, die ik extra met nietsdoen zou verdienen.

Benkoelen, toen nog een onbeduidende re-identie-hoofdplaats zonder achterland, en dus als handelscentrum en stapelplaats van weinig beteekenis, was de eerste pleisterplaats. Ik meen, dat deze kustplaats slechts één keer per maand werd aangedaan. De Pel ankerde op de buitenreede achter een eilandje geheel geplaat, naar het leek, met klapperboomen.

Nauwelijks lag de stoomer voor anker, of er kwamen tal van cano's langs met schreeuwende, 7/8 naakte Inboorlingen, die ik voor wilden aanzag en in werkelijkheid ook niet veel meer waren. Zij trachtten ruilhandel te drijven met de passagiers en verkanselden kunstige lanssen en bogen van de beste rottang voor oude kleeren, wel een bewijs, dat zij nog op een lagen trap van beschaving stonden.

Het heeft mij altijd gespeten, dat ik op dat gunstige moment niet begonnen ben een verzameling van Indische wapens aan te leggen, waartoe Atjeh 'n nieuwe en eenige gelegenheid bood. Eerst veel later is mij gebleken, dat het mogelijk was op goedkoope wijze waardevolle wapens bijeen te brengen, die in Europa voor goed geld verkocht konden worden als men er zelf niet voor voelde.

Na Benkoelen kwam Padang en vervolgens deed onze boot nog Analaboe aan, een versterking op de Westkust, waar wij voor het eerst Atjehschen grond betraden en zelfs gelegenheid kregen de benteng, voorzoover daarvan sprake mocht zijn, te bezoeken.

De bezetting van Analaboe haalde ons feestelijk in. Men toonde zich gelukkig met het bezoek, wat niet te verwonderen is, als we bedenken, hoe officieren en minderen daar in eenzaamheid, met eens per maand een post, afgesloten dus van de wereld, hun dagen sletten, steeds bedreigd daarenboven door een verraderlijken vijand. Men moet de situatie kennen om te begrijpen, dat onder zulke omstandigheden zelfs een vijandelijke aanval een welkome verstrooiing kon brengen.

Het was meen ik, in straat Siberoet, dat wij voor het eerst iets van een oorlogsstemming bemerkten. Onze Pel werd onverwachts met donderbussen door een onzichtbaren vijand van den wal beschoten. Het was maar een spelletje, bangmakerij kon het zelfs niet genoemd worden, want de draagwijdte van die ouderwetsche kanonnetjes was veel te gering om treffers te maken. Toch achtte ik mij op dat moment gelukkig, dat de Atjehers niet beschikten over moderne artillerie met goede bediening.

Na 12 dagen stoomens bereikten wij eindelijk het doel van de reis, Oleh-leh.

Een particulier prauwenveer deed dienst om de passagiers en de lading aan land te brengen, want de Pel moest een heel eind uit den wal ankeren, zooals dat met alle schepen het geval was.

De eigenaar of liever de oprichter van dat prauwenveer, zoo is mij verteld, was een van die energieke menschen, zooals er destijds op Atjeh meerdere waren, misschien als koloniaal in Indië gekomen. Zij hadden het door spaarzaamheid, goed inzicht en veel geluk tot een hoogte gebracht, die zij zich zelf nooit gedroomd hadden. Merkwaaardige typen waren er onder en de stichter van het prauwenveer

was er één van. Van hem wordt o.m. de volgende aardigheid verteld. Er was weer eens een straf-expeditie noodig naar een van de kustplaatsen, alleen over zee te bereiken. De commandant van de troepen, die daarvoor bestemd waren en per prauwenveer aan boord gebracht moesten worden, was in een gemoedelijke bui en voegde den directeur van het prauwenveer toe: „Nu, vriend, dat wordt weer een goede dag voor je”, waarop de man snedig antwoordde in een Amsterdamsch jodenaccent: „Nah kolonel, voor u de lauweren, voor mij de centen.”

Toen ik op Atjeh kwam woonde het heerschap al enkele jaren schatrijk in een der deftigste straten van Amsterdam en de kolonel rustte in Nederland op zijn lauweren met een pensioen, dat toen slechts 4500 gulden 's jaars bedroeg.

Nadat wij gedebarkeerd waren, bracht een treintje de passagiers van de G. G. Pel naar Koeta Radja, waar we onzen intrek namen in het eenige hotel eigenaar en beheerder de bekende heer P. Kügelmann, door de officieren vertrouwdelijk Kügelpict genoemd. Hij behoort met nog enkele particulieren tot de merkwaardige typen van Atjeh, over wien ik in een volgend artikel hoop te vertellen.

(Wordt vervolgd.)

PRIVÉ DANSLES

5174

DANSINSTITUUT H. J. TIMMER
ARCHIMEDESSTR. 64. Tel. 337007. DEN HAAG

Abonneert U op:

en

Adverteert in:

Het Katholieke Dagblad van
den Haag en Omstreken

DE RESIDENTIEBODE

TORENSTRAAT 27 — DEN HAAG

Telefoon 116120

5394

UITZENDING VAN DINERS

L. S. Stelt U prijs op een goed bereid diner?
Bestelt Uw maaltijden dan bij: 5297

FIRMA H. J. LOS Telefoon 556389
b. g. g. 555345

waar alles met eerste klas ingrediënten wordt bereid.
— Berkenboschblokstraat 2, Scheveningen —
Vluggende bediening. Concurrerende prijzen.

BREEKT MET DE OUDE SLEUR
VERWARMT MET

UW INTERIEUR

5125

LEDEN VAN OOST EN WEST!
UW AANGEWZEN ADRES IS:

Electrische Wasch- en Strijkinrichting
E. DE KONING

FLORIS HEERMALESTRAAT 22 — UTRECHT
Postrekening 111296 5272

Heeren Verlofgangers en Repatrieerenden: U behoeft
in Holland Uw 5253

„DIËNG” en MAC GILLAVRY

Cigarettes niet te missen. — Steeds voorradig bij

Sigarenmagazijn „DELI”, Den Haag

LAAN VAN MEERDERVOORT 38. Telefoon 330001.

Deze cigarettes zijn Import van zuivere Javatabak.
Franco toezending door het geheele land.

J. M. MEERTENS

EFFECTEN EN ADMINISTRATIES
PASSAGE 82 — DEN HAAG

TELEFOON 115384

5292

Nogmaals de Pinda-Chineez.

In het Kol. Weekblad van 15 December j.l. No. 50, plaatsten wij een oproep om steun voor de behoeftige Chinese zeelieden, die met het verkoopen van gebrande, gesuikerde pinda-nootjes trachten in hun onderhoud te voorzien. Tevoren was reeds in de locale pers in den Haag aandacht aan deze oosterlingen besteed en melding gemaakt van de oprichting van een Comité, dat zich het lot van deze crisis-slachtoffers wilde aantrekken. Een en ander heeft tot gevolg gehad, dat verscheidene gaven bij den penningmeester van het Hoofdbestuur binnenkwamen; deze gaven werden dankbaar aanvaard en overgeschreven op de postrekening 205800 van den penningmeester, den heer W. P. van Nieuwenburg, Stortenbekerstraat 34, den Haag, van het voornoemde Comité, dat, zooals reeds vermeld werd in eenige Haagsche Couranten, met de bijgebrachte gelden dienstelijk werk heeft verricht door de verstrekking van warme kleedingstukken, schoeisel, voedsel en brandstof en daarmede hoopt te kunnen voortgaan. Moge daarom deze postrekening zich in de belangstelling van velen kunnen verheugen, die voor het goede doel een bijdrage willen afstaan; men bedenke, dat er, al leven die Chineesjes uiterst sober, toch heel wat noodig is om in de meest noodzakelijke behoeften van kleeding, voeding en verwarming te voorzien.

Inmiddels hebben ons van zeer bevoegde zijde eenige inlichtingen bereikt omtrent de Chinese zeelieden, die werkeloos zijn geworden in onze groote havensteden en nu hier te lande verblijven in afwachting van betere tijden, waarin ook zij weder werk zullen vinden.

Verreweg de meesten vertoeven te Rotterdam, hun aantal wordt aldaar geschat op ± 1400, terwijl te Amsterdam ongeveer 250 Chinese zeelieden zich ophouden. Zij bezitten, met uitzondering wellicht van een enkeling, de Chinese nationaliteit, zijn afkomstig uit Canton en omgeving of Foochow en zijn geen Nederlandsche onderdanen. Een groot gedeelte hunner is in dienst geweest van de Stoomvaart-Maatschappijen Rotterdamse Lloyd en Nederland, van de Anglo Saxon Petroleum Company en van andere buitenlandsche reederijen. Velen hebben gevaren op West-Afrika, welke vaart sedert eenigen tijd sterk is ingekrompen. Verplichtingen van de reederijen om de afgemonsterde zeelieden naar hun geboorteland China of naar elders, alwaar zij voor het eerst in dienst kwamen, terug te brengen, bestaan over 't algemeen niet, daar de meesten oorspronkelijk wel elders gemonsterd hebben, maar later in onze havens opnieuw werden aangemonsterd. Bovendien is afmonstering hier te lande van vreemde zeelieden niet aan eenigerlei Nederlandsch voorschrift gebonden.

De Chinese zeelieden te Amsterdam worden allen behoorlijk gevoed en gehuisvest, terwijl van de Rotterdamse circa 600 een bestaan trachten te vinden in den verkoop van de pinda-koekjes en zich dan ook met hun koopwaar in tal van plaatsen van ons land vertoonen. De overigen schijnen, althans voorloopig, geen ondersteuning te behoeven. De Chinese Vereeniging te Rotterdam staat afzijdig tegenover steunverleening en heeft zelfs onlangs een niet onbelangrijke geldelijke gift en een partij 2e handskleeding van de hand gewezen.

Het wil ons daarom voorkomen, dat voorschands volstaan kan worden met de oprichting van plaatselijke Comité's zooals in de residentie het aldaar opgerichte Comité reeds zeer nuttig werk verricht, om hulp te kunnen verlenen, indien noodig, aan de pinda-mannetjes, die zich over het land verspreiden. Ook buiten den Haag, het blijkt voldoende uit de dagbladen — we zagen reeds op een foto-pagina Chineez bij een kerstboom te Haarlem — staat men niet onverschillig tegenover deze bescheiden oosterlingen. Moge het hun aan steun, indien zij die behoeven, niet ontbreken! Leden van Afdeelingbesturen en leden van onze Vereeniging, die over vrijen tijd beschikken, kunnen nuttig werk verrichten door — waar noodig — een steun-actie in de plaats hunner inwoning in het leven te roepen of daaraan hunne krachten te geven.

HET DAGELIJKSCH BESTUUR.

Verantwoording

van ontvangen gelden ten behoeve

van de noodlijdende Chinese zeelieden in Holland.

10 Dec. uit den Haag, van F. D. f 10,—; O. H. B. f 2,50; J. H. B. f 10,—; E. A. K. f 2,50; Th. W. bar. v. B. f 0,50; G. P. M. f 0,50; mevr. Dr. W. F. G. geb. G. f 2,50; H. G. (Schev.) f 2,—; mevr. C. B. C. K.—v. N. f 2,—; Zusters polikliniek de Volharding f 12,75; Dr. M. A. S. f 2,50; Dr. L. S. f 2,50; Mevr. Th. K. f 3,—; Mevr. A. E. B.—C. f 5,—; Mevr. Dr. J. R. K. v. B. f 2,—; M. v. d. H.—v. H. R. H. f 1,—; S. C. Jr. f 1,—; W. S. f 1,—; R. J. H. f 3,—; J. D. P. f 2,50.

12 Dec. H. Q. v. U. f 1,—; Mevr. H. J. f 5,—; H. K. f 1,50; E. v. S. f 2,50; Dames v. D. en C. f 3,—; G. f 10,—; Mevr. J. M. V. f 2,50; J. P. H. Sr. f 10,—; A. V. f 5,—; Mevr. J. M. M. W. (Wassenaar) f 2,—; Mev. H. v. d. B. f 1,—; R. D. f 10,—; J. W. T. f 2,50; Prof. D. G. S. f 1,50; F. W. C. de G. f 2,—; E. J. O. f 10,—; H. K. f 2,50; J. H. E. f 2,50; Mevr. L. L.—v. Cl. f 10,—; Dr. J. F. K. f 10,—; Ph. E. M. f 2,50; W. C. M. B. f 1,50; H. C. v. B. f 2,50.

13 Dec. Mevr. A. H. W. K. B.—v. O. f 1,50; J. S. C. P. v. d. B. f 1,—; Mev. J. R. C. f 1,—; B. F. S. v. B. F. f 2,50; R. B. f 1,—; Mevr. A. C. Sch.—v. A. f 20,—; F. H. Z.

f 2,50; Mev. M. L. v. W. f 0,50; W. de J. f 2,50; Mev. C. J. v. L. f 1,—; Mevr. M. f 10,—; W. J. C. S. f 2,—.

14 Dec. Mevr. D. f 2,50; Mevr. E. S. f 1,—; R. en L. f 12,50; Mev. S. G. B. W. en T. J. H. K. f 3,50; J. S. f 5,—; E. C. E. P.—S. f 2,50; Mevr. C. L. Th. f 2,50.

15 Dec. J. K. f 5,—.

16 Dec. J. G. M. f 2,50; J. R. f 1,—.

17 Dec. E. v. Th. f 2,50; Mevr. M. A. f 2,50; Mevr. H. J. S. f 3,—.

19 Dec. C. F. f 2,50; wed. E. M. L. M. f 1,—; Mevr. E. G. T. E. W. f 1,—.

20 Dec. J. D. V. f 10,—; H. B. f 2,50; G. P. J. f 5,—; L. & Zn. f 5,—.

21 Dec. F. de F. f 10,—; Mevr. M. C. v. W. f 2,—; A. C. M. f 2,50.

24 Dec. Dr. M. v. d. H. f 1,—.

27 Dec. D. T. L. f 1,—.

28 Dec. A. J. v. D. f 1,—.

Te samen f 302,25.

Per kas:

10 Dec. Mev. J. v. W. f 2,50.

12 Dec. J. D. f 1,50. Totaal f 306,25, welk bedrag werd overgeschreven op de postrekening No. 205800 van den Penningmeester van het Comité ter behartiging der belangen van noodlijdende Chineez in Nederland, Stortebekerstraat 34a, Den Haag, met veel dank voor de bijdragen.

De penningmeester,
VAN DER BRUGH.

Boekbespreking.

Oepanisjads, door J. A. Blok uitgegeven bij A. E. Kluwers uitgeverij te Deventer.

Alhoewel bovenstaand werkje al eenige jaren geleden is verschenen, is het toch gewenscht, nu in den laatsten tijd in dit blad de aandacht gevraagd wordt voor Indische cultuur-producten, ook dit werkje voor het voetlicht te voeren.

Toen de Ariërs uit het Noord-Westen van het plateau van Pamir of was het Iran, gekomen, zich blijvende gingen vestigen in Indië, eerst in de Pansjaab, het land van den Sindhoe of Indus, was het in dit gebied, dat de heilige boeken der Indiërs, de overbekende — met name althans — Wedaas ontstonden. Deze litteratuur, met alle aankeve van die, bestaat uit drie klassen van werken:

- de samhitaas;
- de braachmanaas;
- de aranyakaas of te wel de z.g.n. woudboeken.

Onder deze laatste klas vallen nu de Oepanisjads, de jongste en de meest filosofische gedeelten daarvan. Het woord Oepanisjad, afgeleid van het verbum oepa-ni-sad, hetgeen oorspronkelijk: „het zich aan de voeten van een leeraar neerzetten, ten einde een vertrouwelijke mededeeling te aanhooren”, beteekent, komt zoo langzamerhand tot een andere beteekenis, namelijk die van geheimleer, synoniem rahasyam = mysterie, waarvan in de Oepanisjads zelfs sprake is in de uitdrukking „iti rahasyam” = met „iti oepanisjad”, zoo luidt de geheimleer.

Iedere leer — niet voor een groote menigte bestemd, maar voor een intieme kring van bevoorrechte personen — noemt men oepanisjad; of er nu ook een diepzinnige filosofische leer in behandeld werd of een of andere niets zeggende symboliek, doet niets ter zake. Dit vinden wij inderdaad reeds in de oudste Oepanisjads, o.m. in de Atharwaweda—oepanisjad. Zoo wordt in Kausjietaki-Oepanisjad gesproken over offerritten, die met tooverij in verband staan en in de Tsjaandogya-Oepanisjad over mystieke bespiegelingen over het woordje „Om”.

Natuurlijk zijn er grondregels, de spil waar alles omheen draait en de voornaamste is dan wel: „het heelal is het Brachman, en het Brachman is het Aatman: de wereld is God en God is mijn ziel. Om de Oepanisjads-philosophie te doorgronden is het dan ook noodzakelijk zich vooraf een juist denkbeeld te vormen van beide begrippen, namelijk brachman en aatman.

Het eerste komt in de Wedaas voor als: „gebed, tooverformule, louterformules, waardoor de mensch iets van de Godheid verkrijgen wil — later noemt men zelfs de verzameling van die formules in de drie Wedaas—trayia widyaa (= driefvoudige wetenschap) kortweg brachman; doordat men aan het brachman Goddelijke oorsprong toeschreef, kwam men er langzamerhand toe om dat brachman, het woord Gods, het Heilige Weten synoniem met We-

VEREENIGDE OCTROOBUREAUX

BEËDIGDE OCTROOIBEZORGERS

H. J. KOOY - Ir. H. J. J. WEURMAN

BEZUIDENHOUT 69 'S-GRAVENHAGE
TELEFOON 772080 772081 772082

AANVRAGEN VAN OCTROOIEN VOOR UITVINDINGEN EN DEPONEEREN VAN HANDELS- EN FABRIEKSMERKEN IN ALLE LANDEN. 5044

D. VAN DER LAAN 'S-GRAVENHAGE

LOOD- EN ZINKWERKEN
SANITAIRE INSTALLATIES
ZEESTRAAT 94

5128

— TELEFOON 180557 —

daas, eerst als brachmaprathamajam = het eerst geschapene en ten slotte als brachmaswayambhoe = de grondoorzaak van al het zijn te betitelen.

Het laatste: aatman wellicht van „an” = ademen, kan men verklaren als adem, ziel en zelf, in tegenstelling met lichaam; deze beide begrippen nu zijn in de Oepanisjads filosofisch samengevloerd; zoo zegt de beroemde leeraar Sjaandilya: waarlijk dit al is het brachman en eindigt hij de beschrijving van het aatman met de verklaring, dat brachman en aatman een zijn.

Deussen in zijn *Allgemeine Geschichte der Philosophie* drukt het al bijzonder kort maar krachtig uit: het brachman, de kracht, die in alle wezens belichaamd, voor ons staat, die alle werelden scherp, behoudt en vernietigt, deze eeuwige Goddelijke kracht is identiek met het aatman, met, dat, wat wij na het verdwijnen van al het uiterlijke, als ons innerlijk en waarachtig wezen, als onze eigen zelf, als de ziel in ons, terugvinden. „Deze leer is later de geloofsbelijdenis geworden van zooveel duizenden Indiërs, gecondenseerd in de woorden: „tat twam asi”, dat ben je zelf”, m.a.w. de wereld is in zoover slechts, als hij in uw eigen innerlijk tot uitdrukking komt. Wie dat aatman leert kennen, komt tot de onsterfelijkheid en wel tot de bevrijding van den kringloop der wedergeboorte, de z.g.n. samsaara; dit werd het einddoel van het religieuze streven, de benadering van het aatman in zich. Ter bereiking van dit doel dienden de yoga-oefeningen, het leeren beheerschen der hartstochten en gedachten; zoo kon de weg gebaad worden tot het brachman, waardoor men het eeuwige leven verkreeg, voor hem is alles brachman, hij ziet geen verschil meer.

Dat niet alle Oepanisjads hetzelfde geestelijk peil bereikt hebben, is vanzelf sprekend, zij zijn namelijk in verschillende tijden ontstaan en geven zoo doende de verschillende stadia van het Indische denken weer. In werkelijkheid berust de heele latere filosofie der Indiërs op de Oepanisjads (Radhakrisjan). Deze geleerde zegt toch: Er is geen belangrijke vorm van Indisch denken, het Boeddhisme inbegrepen, dat niet wortelt in de Oepanisjads. Wat echter deze filosofische dichtwerken zo'n groote macht over de innerlijke gevoelens gegeven heeft, was wel in bijzonder het feit, dat zij een poëtisch karakter hadden.

Voor de historicus hebben zij — waar zij de geschiedenis van het menselijk leven nagaan — nog grootere betekenis. Van uit de mystieke leerstellingen van de Oepanisjads gaat een gedachtengang uit naar de mystiek van het Perzische soefisme en naar andere waarvan die van Schopenhauer voor ons wel het naast ligt.

Het is natuurlijk niet doenlijk en ligt het niet op mijn weg om thans den inhoud van de brokstukken uit de verschillende Oepanisjads door den schrijver bijeengebracht, weer te geven, laat staan op den voet te volgen, het zo'n het bestek van deze bespreking te buiten gaan.

Wie kennis wil maken met deze gedachten, die ontstaan zijn een bijna 30 eeuwen geleden, zal in dit boekje van den heer Blok genoeg vinden, wat zijn belangstelling moet wekken.

JESSY BLOM.

Noot: de voor ingewijden vreemde spelling heb ik vermeend te moeten volgen om den lezer den juiste uitspraak der woorden fonetisch zuiver voor te leggen.

Van Week tot Week.

Van Maandag 26 tot Donderdag 29 December.

Op Oudejaarsnacht te 20.30 (Javatijsd) zal de G. G. een radio-rede gehouden hebben die door de Batavia'sche Radiover. zal zijn uitgezonden.

De Ind. Reg. heeft den min. v. kol. geadviseerd verschillende door den Volksraad aangenomen amendementen op het suikerontwerp te aanvaarden. Alles is thans in gereedheid voor de oprichting van de N. I. V. A. S. Indien deze doorgaat zullen aanstonds vertegenwoordigers van 123 fabrieken naar Batavia worden opgeroepen, zoomede allen, die alsnog willen toetreden, om de acte van oprichting mede te onderteekenen. Voorts zal onmiddellijk de benoeming van den voorzitter en twee regeeringscommissarissen plaats vinden.

Bij den Volksraad is ingediend een ontwerp-ord. tot verlening van surseance van betaling aan ondernemers van spoor- en tramwegen. Het wordt n.l.,

volgens de M. v. T. een zaak van algemeen belang geacht dat deze middelen van vervoer, vooral in tijden als de tegenwoordige, ongestoord zullen kunnen blijven functioneeren.

Het Dep. v. Marine te Batavia meldde, dat Hr. Ms. Mijnveger Krakatau volledig zal worden hersteld, daar gebleken is dat het schip slechts weinig geleden heeft.

Den legercommandant is verzocht te overwegen of de mogelijkheid bestaat de onderofficieren tegemoet te komen in de verplichte huishuurvergoeding.

Ook op de militaire landsdienaren wordt de korting van 17 procent per 1 Januari toegepast.

De in werking treding van de vermindering van de aan de gouvernementsartsen tot dusver uitgekeerde toelagen, wegens het missen van particuliere practijk, is uitgesteld tot een nader door den G.-G. te bepalen datum.

De landsmiddelen brachten in October 1932 f 35.300.000 tegen in October 1931 f 41.700.000.

In de eerste tien maanden van 1932 bedroeg de opbrengst f 352.300.000 tegen f 423.700.000 van 1931.

Een onderzoek wordt ingesteld naar de oorzaak van de hoopeloos slechte ontvangst van de P. H. O. H. I. — uitzendingen bij de hervatting daarvan. Men staat thans nog voor een raadsel.

In antwoord op de vraag van het Volksraadlid Oetoyo, naar aanleiding van de mededeeling van den dir. v. B. B., dat volwassenen zich thans voor 2½ cent per dag kunnen voeden, deelt de reg. mede, dat bedoelde lage voedingskosten in normale plattelandsdesa's zijn geconstateerd, en niet als uitzonderingsgevallen kunnen worden beschouwd. Het betreft geen gevallen van eenzijdige of te zwakke voeding. Gebleken is dat overigens ook in normale tijden de traditioneele voeding van den desaman niet van onoordeelkundige samenstelling en eenzijdigheid is vrij te pleiten.

De Ned. Handel M. kende per 1 Jan. salarisverhoogen toe, uitsluitend aan jonger Europeesch stafpersoneel in N. I. De hervatting van het toekennen van Europeesch verlof is in overweging. De K. P. M. deed, eveneens met 1 Jan., op bescheiden schaal promoties weder ingaan.

De eerste stuurman van het m. s. Poelau Roebiah der Stoomvaartmij. Nederland, de heer Ruitenschild, wordt in Nederland gedetacheerd ter behandeling van luchtvaartzaken.

De regens zijn in Suriname ingetreden, hetgeen na de langdurige droogte, een groote verademing beteekende.

De autoriteiten te Paramaribo zijn de vorige week verast door het telegrafisch verzoek van een vaartuig der kustwacht van de republiek Columbia, dat verlof vroeg om met een transportschip met 700 man Columbiaansche troepen de haven te mogen binnenvaren teneinde zich te voorzien van water. Het gouv. heeft toelating opgeschort totdat men inlichtingen verkregen zou hebben. Telegrafisch werd overleg geopend met den gouv. v. Curaçao en met Hr. Ms. tijdelijk zaakgelastigde te Bogota in Columbia, waardoor bevestigd werd dat men te doen had met een regeeringsvaartuig der republiek Columbia.

Volgens den Columbiaanschen commandant was zijn expeditie onderweg voor een reis langs de grens tusschen Columbia en Peru, via de Amazone-rivier.

Nadat de schepen te Paramaribo hadden geproviandeerd, is het transport weer vertrokken.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

„Actueel Wereldnieuws” en Sport in Beeld.

Aldus luidt de titel van een fraai-geïllustreerd, modern tijdschrift, dat in Indië door de *Drukkerij de Unie*, te Batavia, uitgegeven wordt en dikwijls zeer goede artikels, ook over kunst en kunstnijverheid, bevat.

Zoo vielen er ons in No. 41 van 8 October j.l., door bevriende hand toegezonden, een paar bijzonder op: allereerst een rijk verlucht stuk, aan *Indische Schepen* gewijd, waaruit wij hier gaarne het een en ander willen aanhalen, ook naar aanleiding van hetgeen wij onlangs opmerkten over de laatst-uitgekomen „Gids” van van Koloniaal Instituut te Amsterdam, door den heer Chr. Nootboom geschreven, betreffende de mooie modellen van inheemsche vaartuigen, aanwezig in het volkenkundig gedeelte van dat Museum.

Terecht begint de schrijver, die zich v. H. teekent, met op te merken:

„In de wateren, die stroomden tusschen Indië's meest Zuidelijke punt en de landen

van het uiterste Oosten, vindt men zulk een groote menigte pittoreske vaartuigen, als slechts weinigen vermoeden.

„Iedere belangrijke groep der duizenden eilanden, iedere rivier, ja, iedere haven toont ons de ontelbare variaties van den Oosterschen scheepsbouw, met al zijn ranke schoonheid. In zijn schepen legt ieder volk zijn karakter, meer dan in eenig ander element van zijn nationaal leven. Wij behoeven maar te wijzen op de Hollanders, der wereld steeds ten toonbeeld gehouden als voorbeelden van sobere soliditeit. Kijk maar naar de schepen van onze voorvaderen. Vormden zij niet de expressie der kwaliteiten met hun stoeren, lompen bouw?

„En zoo waren alle Noordelijken. De meer zuidelijke volken zijn levendig, meer voorkomend — en evenzoo zijn hun gratievolle schepjes in en rond de Middellandsche Zee.

„En zoo is ook het Oosten. In de slanke prauw *Padoekan* typeert zich de Boenginees, in de *Majang* Java's Noordkust en in de *Djokongs* de Oosthoek en de Madorees. En zoo zouden wij nog tientallen voorbeelden kunnen noemen van de karakteristiek der volken, die men terugvindt in hun vaartuigen.

„Het schijnt, dat de mensch altijd iets van zijn eigen karakter heeft gelegd in zijn schepen. Een natuurlijke eigenschap overigens, daar hij zijn schepen aanpast aan zichzelf en zijn omgeving.”

Het titelblad van het tijdschrift toont de achtersteven van een rank prauwtje, waarbij op den uitersten punt een slanke Indische jongen de Moesirivier afroeit en ons denken doet aan een dier zeldzame blanke etsen van *Bauer* (meestal zijn ze donker door zware slag-schaduw), waarop hetzelfde gegeven voorkomt, maar dan aan de Ganges.

Als eerste plaat bij het artikel krijgt men een groote foto, de geheele bladzijde beslaande, een gezicht op Palembang, de stad der prauwen bij uitnemendheid. Maar wat ons nog het meeste treft, zijn de prachtig uitgesneden stevens en steunpunten voor gaffel en zeilboom aan verschillende vaartuigen, o.a.: een van Sumatra's Oostkust, met een groote drakekop en een wajang, met een sierlijke vischstaart. Zelfs de versieringen aan de schepen der Zuid-Wester-eilanden, doen daarvoor niet onder.

Welk een bewondering moet men hebben voor al deze Indonesische sierkunstenaars!

En dit waren zij van oudsher, zooals de talrijke afbeeldingen van versierde schepen op de reliëf-sculpturen van den Boroboedoe bewijzen. Ook deze schepen waren zoo smal en topzwaar, dat men toen reeds de z.g. vlerken gebruikte, welke aan het geheel zulk een schilderachtig aanzien geven.

De schrijver vervalt onwillekeurig van de beschrijving der scheepvaart in die der cultuurgeschiedenis dezer volken, een verband, dat gemakkelijk te leggen is, daar beide onafscheidelijk aan elkander verbonden zijn.

Hij eindigt dan ook met de woorden:

„Vermoedelijk heeft de omstandigheid, dat de Oostersche zeevaarders vrijwel nooit den strijd behoeven aan te binden met zware, aanhoudende stormen en orkanen, er veel toe bijgedragen, dat hun schepen het ranke type en de primitieve tuigage, van eeuwen geleden, ongewijzigd konden handhaven en met echt Oosterschen geest, wars van alle nieuwe vormen, zal die toestand ongetwijfeld nog eeuwenlang voortduren.”

Dat neemt echter niet weg, zouden wij hieraan willen toevoegen, dat in al de door hen toegepaste kunst, toch aldoor nieuw leven kan vloeien, hetgeen op Bali, ook in de allerlaatste tijden bewezen wordt.

In hetzelfde tijdschrift vinden wij een artikel over:

Bali's Nieuwe Kunst

eveneens met vele sprekende afbeeldingen, geschreven door den heer J. A. Houbolt, over wiens loflijken arbeid op Indonesisch kunstnijverheidsgebied wij 't hier de vorige week ook reeds hadden.

Hij schrijft o.m.:

„Springlevend, oneindig rijk in haar uitingen en steeds belangwekkend is tot op dezen dag de cultuur van Bali. Kalm en bewust gaan de kunstenaars van het kleine eiland der vele Goden hun weg, zich niet storend aan de polemieken, die rondom hen rijzen. Zij werken en scheppen, als eeuwen geleden, hun bewonderenswaardig producten en wie iets dieper kan kijken, zal moeten inzien, dat dit eigenlijk het beste antwoord is, dat zij geven kunnen op de vraag: of de cultuur van Bali aan het sterven is. Wat leeft, wat zóó leeft, dat is niet dood!”

Schr. doet een weldaad, met hierop, onder toevoeging van voorbeelden, nog eens de aandacht van het groote publiek te vestigen, ook door tentoonstellingen te houden in de Indische kunstkringen, die thans in bijna alle groote steden, over den geheelen Archipel verspreid zijn.

Langzamerhand zal van daar die verheugende wetschap ook tot ons, Europeanen, hier doordringen, als er telkens, met klem, overtuigend op gewezen wordt.

Het moet een waar genot zijn om, zooals schrijver vertelt, in stille *desa's* daar die waarlijk van God begenadigde kunstenaars aan den arbeid te zien, rustig en aandachtig, benijdenswaardig, wijl zij geen „problemen” kennen. Te midden van hunne vrouwen en kinderen werken zij en niettegenstaande alle bedrijvigheid om hen heen, ademt hun kunst rust en innigheid.

„Want”, schrijft hij, „dat is het schoonste van deze plastiek van Bali: de serene, diepe rust, de eeuwighheids-silte, die om deze kleine beelden zweeft.”

Ook de schilderkunst heeft zich thans op Bali verjongd. Hiervan zegt hij:

„Nu moet dadelijk erkend worden, dat beeldhouwkunst ons steeds nader staat, directer tot ons spreken kan dan schilderkunst. Doch het is wel bijzonder opvallend, dat naast de traditioneele Balische schilderijen (op eigen geweve stoffen met eigen bereide verf), waar wij vreemd tegenover staan, wij deze moderne schilderkunst thans verkennen als dichter bij ons staand, als verwant aan de middeleeuwsche, aan de Perzische en de Indische, daarom zal daaraan thans stellig veel meer aandacht geschonken worden, dan vroeger aan de traditioneele.

Ook in dit nieuwe schilderwerk ontbreekt de perspectief. De kunstenaars werken niet naar de natuur. Men zou kunnen zeggen: zij dragen de natuur in zich, zij zijn de natuur. Thuis, op hun stille erf, ontstaat dan dit werk en in elk stuk wordt weergegeven: alles wat zij op verschillende plaatsen gezien hebben. Het wonderlijkste is dan echter dat uit dit bonte mengmoes van herinneringen, van kleuren, van bewegingen en lijnen, een evenwichtig geheel ontstaat.

Volkomen eens zijn wij het met zijne slotwoorden:

„Laten wij er naar streven hen niet uit hun eigen sfeer te halen, die sfeer van nederigheid, ootmoed en zelfverloochening, van zelfsprekendheid en bescheidenheid, die hen kenmerkt. Maar laten we daarnaast trachten naar een volkomen, onbevangene en begrijpende waardeering van hun schoonen arbeid.

„Deze arbeid, deze kunst..... zij is het waard.”

Als deze regels onder de oogen der lezers van ons Weekblad komen, zijn wij het jaar 1933 ingetreden.

Moge dit de Nieuwjaarswensch zijn dezer Rubriek!

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Het Madrid-congres.

Op het Post- en Telegraafcongres te Madrid was — volgens het *Soer. Hbl.* (24/11) — ook *Ned.-Indië* afzonderlijk vertegenwoordigd. Indië werd niet als kolonie beschouwd, doch kreeg ten congresse een eigen stem. Men moest erkennen de groote beteekenis van *Ned.-Indië* op het gebied van de radio-communicatie; menige Staat van groote internationale positie kan, wat dit betreft, in Indië ter leering gaan. Dit was voor Indië een groot succes. Bovendien kon er op worden gewezen, dat Indië eene van Holland volkomen onafhankelijke post- en telegraafadministratie heeft; zoo was, ondanks veel verzet, het voorstel om *Ned.-Indië* een eigen stem te geven, er door gekomen. Deze beslissing was alleen voor den duur dezer conferentie van kracht en blijft dus gehandhaafd tot een volgend congres eventueel eene andere beslissing neemt. Dit kan echter eerst na vele jaren het geval zijn, en ook al zou men later komen tot het doen vervallen der stemmen van de Koloniën, dan valt *Ned.-Indië* daar buiten, omdat het niet als kolonie, doch als afzonderlijk beschouwd gebied zijn stem kreeg. Het Madridsche congres had ten doel na het verdrag van St. Petersburg in de 70er jaren, te komen tot de omzetting van de nadien gesloten verdragen op het gebied van radio, lijnen-telegrafie en telefonie in één verdrag; de beslissingen dezer congressen hebben dus zeker geen ephemer karakter. De stemming ten congresse was alles behalve aangenaam; men kreeg zeker niet den indruk, dat nationale verschillen zijn afgeslepen, ook al is er nu op allerlei gebied zooveel internationaal contact. Er was soms zeer hooglopend verschil van meening en zeer weinig geneigdheid met de belangen van andere Staten rekening te houden.

Correspondenties uit het Buitenland treffen wij o.a. aan in het *Soer. Hbl.* (21 t/m. 25/11).

Politiek en bedrijfsleven.

In het gebouw der Handelsvereniging te Batavia heeft de gedelegeerde van den Volksraad, Mr. R. A. A. Fruin, een lezing gehouden over „Politiek en bedrijfs-

NEUTRALE SCHOOLVEREENIGING „SWEELINCKSCHOOI”

1ste SWEELINCKSTRAAT 22-24 - DEN HAAG

6 jaar L.O. met Fransch en Handenarbeid. Opleiding voor H. B. S. enz.

4 jaar U. L. O. Opleiding Diploma A. en B.

De Directrice: Y. O. M. BRANDENBURG,
Leerares Paedagogiek M. O. A en B.

5546

leven” (*Bat. Nwsbl.* 19/11). Jarenlang hebben — zeide spr. — ondernemers, de bedrijfsleiders en het personeel in die bedrijven in *Ned.-Indië* kunnen arbeiden, zonder dat er eenige aanleiding was voor hen, om zich met de politiek te bemoeien. En ook toen is het jarenlang goed gegaan. De noodzaak om hierin verandering te brengen bestond vóór 1918 allerminst, doch sinds de Volksraad ingesteld is, worden Gemeenteraden en Provinciale Raden verkozen. En sindsdien beteekent onthouding van politieke activiteit, door welke groep van personen ook, het zich overgeven aan hetgeen anderen over het bedrijfsleven beslissen. Het bewaren van de kostbare goederen, die het Nederlandsch Gezag, doch niet minder het particuliere bedrijf in *Indië* hebben gebracht, als vrede en recht, orde en organisatie, landbouw, handel, scheepvaart en nijverheid, kapitaal, arbeid en kennis, is niet alleen meer de taak van de Regeering, maar ook die van den Volksraad geworden, d. w. z. van hen, die geacht mogen worden de publieke opinie, de verschillende stroomingen en vooral, de verschillende bevolkingsgroepen in *Ned.-Indië* te vertegenwoordigen. Het woord *politieke partijen* doet velen onaangenaam aan. Men denkt dadelijk aan een partijgeest en een kliekgeest, aan het stellen van partijbelangen boven algemeene belangen, aan beroepspolitiek die de partij gebruiken, om eigen eerocht te bevredigen, aan oneindige partij-bisbilles, en men heeft al gauw de neiging, om zich het liefst van elke partij afzijdig te houden, en om ook in politiek opzicht geheel vrij te blijven. Toch is partijvorming noodzakelijk, omdat, zoodra een partij is ontstaan, de individueele meening van anderen het tegen elke organisatie moet afleggen; ook is een vertegenwoordiging van wat er leeft in de maatschappij, nu eenmaal niet te bereiken, zonder dat er een afscheiding in bepaalde groepen komt. Men ontkomt niet aan de noodzaak om tot partijvorming te geraken. Ook zij, die werkzaam zijn in het Grootbedrijf, zullen zich evenals andere staatsburgers moeten afvragen, of zij zich in deze afzijdig mogen houden. Een handelsman is een der eersten om te klagen over een wetgeving, die hem niet bevalt, over belemmeringen, die aan zijn bedrijf worden in den weg gelegd, over lasten, die hem worden opgelegd. Door benoeming zitten in den Volksraad reeds vier economische experts, voorzitters van Ondernemersbond en Landbouw-Syndicaat en leiders van groote bedrijven. De economische groep maakt maar een klein deel uit van den geheelen Volksraad; met haar steun alleen bereikt men tenslotte niet veel. De leider van een Grootbedrijf, die in den Volksraad zit, komt al spoedig in een précaire positie, wanneer hij zich al te veel met de zuivere politiek wil bemoeien. De moeilijke financieele omstandigheden weittigen een beroep op de ondernemers en de bedrijfsleiders. Dit is een tijd, dat elke groep, dat elk bedrijf, dat ieder, arm of rijk, offers moet brengen teneinde het financieele evenwicht te helpen herstellen. Aan het vertegenwoordigend lichaam de plicht, om die offers zoo billijk mogelijk te verdeelen en niet de een ten voordeele van den ander te belasten. De stem van hen, die in het grootbedrijf werkzaam zijn, en daardoor vaak en maatschappelijk en politiek een andere visie hebben, dan anderen in deze koloniale maatschappij, moet noodzakelijk worden gehoord. In het algemeen belang, in het belang van de politieke partijen, maar niet minder in het indirect belang van de betrokkenen zelf.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (21/11, 3de bl. „Soer. Weekoverzicht” van producten en effecten, B.; 23/11, 3de bl. „Algemeen Commercieel Overzicht”, B.)

Het nieuwe beeld in de Suikerindustrie op Java.

De Java-suikerindustrie was tot 1930 een stevig gebouw, uitstekend gefundeerd, logisch opgetrokken naar wetenschappelijk inzicht, technisch welhaast volmaakt. Het wetenschappelijk peil van het personeel werd gestadig opgevoerd; aan vijf inrichtingen in Holland werd zeer goede opleiding gegeven. Men vond suikerfabrieken met 18 à 20 employé's, waaronder 5 of 6 ingenieurs. Met het Proefstation, en de groepsadviseurs, en de aparte adviseurs, en het steeds beter opgeleide personeel werd het een overdaad van wetenschappelijke voorlichting. Het kon er af; onze suikerindustrie was oergezond en „fit” en kon met die van de heele wereld concurreeren; zij beschikte over belangrijke reserves en kon het in tijd van nood beter uitzingen dan de industrie elders. Het produceeren van suiker was echter slechts middel tot verkoop. En hierin schuilt — n. h. i. van de *Java-Bode* (26/11 „Het nieuwe beeld”, Z.) — de fout, welke het trotsche gebouw in enkele jaren zóó degraadeerde, dat het door de Regeering moet worden gestut, dat honderden zijner Europeesche werkers de armoef trof, en dat men voor de noodzaak eener belangrijke versobering staat. Versobering over de heele linie, met afbraak. Versobering bij het personeel, zoowel in opleiding als salariering; versobering in alles en bij allen, zoodat het thans nog niet mogelijk is zich een juist begrip te vormen van het gebouw, dat er over een jaar

of vijf zal staan. Niemand heeft er iets van geweten vóór de slag viel; wanneer een scherp-commercieel geleid concern als de „Handelsver. Amsterdam” onmiddellijk vóór de crisis begon, ongeveer f 25 miljoen steekt in den bouw van drie enorme fabrieken, welke product, zoodra ze gereed zijn, onverkoopbaar is, dan bewijst dit wel, dat ook de best georiënteerden niets vermoedden. In de hausse-jaren telde het personeel der Suikerindustrie (t/m. de eerste geëmployeerden) 4700 man, later genormaliseerd tot 4000. Thans zullen er nog 2500 over zijn. Er zijn nu ongeveer 50 administrateurs minder; geweldige was de ommekeer. Men schat dat 600 à 700 employé's naar Holland terugkeerden. Honderden lieten zich neer in bergplaatsjes in *Indië*, hopen op betere tijden; een man, niet meer in „working condition”, gaat echter achteruit. Anderen doen aan kleinen landbouw (o.a. ananas-cultuur); weer anderen kochten van hun laatste kapitaal Demmo's. Sommigen kochten een koffielandje, en dit schijnt achteraf niet zoo dwaas te zijn geweest. Velen zakten in de kampongs weg, waar ze „leven” van f 30 à f 40 per maand. Zoo wierp de malaise een groep menschen uit elkaar, werkers aan eene industrie met wereldreputatie, hecht en sterk, en er had eene selectie plaats zonder eenig spoor van genade. Het is, ook in dezen sector van het maatschappelijk leven, eene radicale omvorming, eene onbarmhartige uitdunning tot de soberder vormen zullen zijn bereikt. En de boodschap van 's Landvoogds initiatief voorstel: zooveel centen van elken zak suiker en zooveel procenten van het salaris voor de werklozen in de suikerindustrie.... het viel er in als de beste tijding. Men mag niet oordeelen over eene korte periode; de suikerindustrie kende steeds haar ups and downs. Men ziet in eene verre toekomst betere dagen aanbreken. Doch dit verandert niets aan den plicht elk uitwas af te snijden, en alle luxe uit te roeien. De slachtoffers van thans zijn daarmee zeker niet geholpen; geen arbeid is nuttiger voor de Werkgevers en den Suikerbond dan die der redding.

De *Java-Bode* (28 en 29/11 „Het groote probleem” voor de suikerindustrie, Z.) en het *Bat. Nwsbl.* (24 t/m. 29/11) behandelen: de regeling van den afzet van de Java-suiker door de Overheid.

De voorstellen der Leger-Politie-Commissie.

De Leger-Politiecommissie heeft haar voorstellen, ook ten aanzien van de Buitengewesten, ingediend. Bij aanneming van deze voorstellen beteekent dit eene bezuiniging van ruim f 1½ miljoen op het leger en de politie, voor de Buitengewesten in hun geheel. Maar daartegenover staat, dat deze nieuwe formatie van leger en veldpolitie — n. h. o. van het *Soer. Hbl.* (22/11 „Geen volle honderd procent”) — geen volle honderd procent zekerheid ten opzichte van veiligheid en handhaving van rust en orde meer kan waarborgen. De werkelijke pacificatie van het meerendeel der Buitengewesten is nog slechts van zeer jongen datum. Men vergete niet wat een gewapend verzet, zakelijk in geld uitgedrukt, kan beteekenen. Verliezen onzerzijds verhoogden de pensioenslasten; versterking beteekent of het zenden van een gouvernementsschooter of inhuur dan wel extra-voer per Kon. Paketv. Mij.; versterkte, intensieve patrouillegang kost patrouille- en daggelden; verzet brengt mee herhaald bezoek van allerlei gezaghebbenden aan de betrokken streek enz. Daarnaast de middellijke schade: in het betrokken landschap loopt het spaak met de belastinginning, bestuursambtenaar en hoofden hebben geen tijd en gelegenheid meer voor de gewone, daagsche zaken; wegeaanleg, wegeverbeteringen en wegonderhoud komen in het gedrang; bezoek aan scholen en poliklinieken neemt af; sawah- of ladangaanleg wordt verwaarloosd; het landschap krijgt een klap, welke nog jarenlang kan nawerken. Bovendien: verzet werkt in die primitieve streken aanstekelijk. Men scheidt onder die primitieve volken in 25 jaren geen Westersche en reeds bestendige toestanden van orde, rust en veiligheid; voortdurend en vooral krachtig preventief machtsvertoon blijft voorloopig voor nogmaals 25 jaar geboden. Echter, de toestand van 's Lands financiën eischt ingrijpende bezuiniging. De in de Buitengewesten verkregen bezuiniging op het leger bedraagt ruim f 1 miljoen. Verminderd worden: Djambi met vijf brigades, Palembang met zes, Tapanoei met drie, Sumatra's Westkust met twee, Z. en O. Afd. van Borneo met zes, W. Afd. van Borneo met twee, Celebes met vijftien, de Molukken met twaalf en Timor met twee en twintig brigades. Weegt de onzekerheid van de handhaving van orde, rust en veiligheid op tegen de bezuiniging van één miljoen? En zullen de gevolgen zich te goeder tijd niet in vele miljoenen wreken?

De *Loc.* (24 en 25/11 „De voorstellen der Leger-Politie-Commissie”, M. M.) geeft een overzicht, van wat er in de Buitengewesten op het gebied van troepeninkrimping en vervanging van het leger door de Veldpolitie (en omgekeerd) staat te gebeuren. De machtsmiddelen in de Buitengewesten worden met bijna 2000 man ingekrompen. Wie men onder de officieren met ervaring

**VOORLICHTING en BIJSTAND in ALLE
FISCALE AANGELEGENHEDEN**

J. A. MONOD DE FROIDEVILLE

BELASTINGADVISEUR 5615

Wijnstraat 91. Tel. 54780. Rotterdam

Van 7-9 u. namiddag te CONSULTEEREN

te 'S-GRAVENHAGE, Juliana van

Stolberglaan 125 — Telefoon 770471 —

in de Buitengewesten ook spreekt, allen zijn het er wel over eens, dat de voorstellen van de Leger-Politie-Commissie eene voor de orde en rust en veiligheid in de Buitengewesten *hoogst gevaarlijke proef* beteekent. Ware in de commissie opgenomen een officier met ervaring in de Buitengewesten, dan zouden de voorstellen niet een dergelijk verstrekkend karakter hebben gedragen. Betwijfeld wordt of de voorstellen op den duur bezuiniging zullen brengen; vooral in de gewesten van „de Groote Oost”, waar de inkrimping van het Leger het belangrijkste is geweest, zal men steeds meer Veldpolitie eischen om de toestanden op peil te kunnen houden. Men herinnere zich den fenomenalen uitgroei van de Gewapende Politie in de jaren 1913-1918. Het is meer gebeurd, dat de zuinigheid de wijsheid bedroeg!

De redactie van het *Soer. Hbl.* verwijst naar haar artikel: „Het Leger-commando” (17/11, 2de bl. *J. G. B.*). Generaal Cramer heeft dit — aldus *J. G. B.* — alles overwogen, maar hij heeft de wet ondergaan, die zegt: *geen geld, geen Zwitsers*. Of dit zich niet eens wreken zal? Chi lo sa. Hopen wij slechts, dat wij het uit zullen zingen, tot beter tijden aanbreken.

Het Kerkhof der Europeanen.

Dat *Batavia* gedurende bijna drie eeuwen lang den naam van het kerkhof der Europeanen heeft moeten dragen en de treurige reputatie genoot van de ongezondste stad ter wereld te zijn, is zeker niet in hoofdzaak te wijten aan onze oude veste. Veeleer zijn het onze voorouders geweest, die door een volkomen gemis aan begrip van hygiëne, door een totale afwezigheid van kennis der hier voorkomende ziekten en de middelen daartegen en door hunne van onverstand getuigende leefwijze, hebben bijgedragen tot het odium, waaronder *Batavia* zoo lang heeft geleden. Het waren in de 17e en 18e eeuw niet de beste exemplaren van ons ras, die naar Indië kwamen; het aantal afgeleefde en uitgemergelde Europeanen overtrof verre dat der gezonde jonge mannen en vrouwen. Bovendien was het leven aan boord uit een hygiënisch oogpunt van dien aard, dat wie de reis overleefde, te *Batavia* arriveerde in een geestelijken en lichamelijken staat, die weinig geschikt was, om de eerste stooten van het acclimatisatie-proces met goed gevolg te pareeren. Slechts weinigen ontkwamen dan ook aan de vele tropische ziekten, welke de veelal reeds ondermijnde gestellen gestadig bedreigden. Men had hier — zoo lezen wij in het *Soer. Hbl.* (25/11, 4de bl. „De goeie ouwe tijd”, *V. E.*) — „het bort” of de gevreesde cholera, de rotkoorts, zooals de typhus werd genoemd, de borborri of lammigheid, zooals de beri-beri heette, de persing, persie, roode loop of roode melesoen, alle benamingen voor dysenterie. Maar de meeste slachtoffers eischte de beruchte *Bataviasche* koorts, de malaria, gemeenzaam genoemd „de koek”, vanwege de daarbij optredende milt-zwelling. Voeding, kleeding en leefwijze droegen het hare bij om een aan-

gevangen ziekteproces zoo snel en afdoende mogelijk te doen verlopen. Hieromtrent heerschten de zonderlingste begrippen. Men had geen Ahnung van de infectieuze werking van den muskietenbeet; de crimineele rol, welke de anopheles hierin speelde, werd immers eerst in 1899 ontdekt! Niet alleen de wind, doch ook de inwerking van zon en maan werd hoogst nadeelig geacht voor de gezondheid. *Dr. F. A. C. Waitz* geeft, in een in 1829 verschenen boek, tal van voorschriften, welke ook thans nog alleszins van waarde zouden zijn. Hij dringt voornamelijk aan op een gezonde, normale leefwijze en vergelijkt het leven der Europeanen in *Ned.-Indië* met dat der Inlanders, die zoo veel minder aan allerlei ziekten onderhevig zijn. Bij een behoorlijke wijze van leven is het z. i. in *Indië* volstrekt niet ongezonder dan waar elders ook. Ook adviseert *Dr. Waitz* bovenal bezigheid, wel-gehumeurdheid, gepaste afleiding en verstrooing, kortom een onafgebroken zorg voor den geest en de ziel; het moge waar zijn, dat in een gezond lichaam een gezonde geest huist, dat een gezonde geest van onschatbare beteekenis is voor het lichaam, is zeker niet minder waar.

**II. Uit de Inheemsche en
Maleisch-Chineesche pers.**

De politieke actie.

Het radicale blad *Api Rajat* van 15 Oct. bevat een betoog over Volkssouvereiniteit, waarin gezegd wordt dat de bevolking reeds eeuwen vertrappt en vertreden werd (een geliefkoosd thema van dit blad — *Red.*). Ook in den tijd dat *Indonesia* nog onafhankelijk was, ten tijde van *Modjopahit*, leidde het volk allerminst een vredig en rustig bestaan, want toen ondervond het verdrukking van de eigen rasgenooten. De toenmalige onafhankelijkheid was alleen in het voordeel van de adellijken. Daarvandaan dat de *P. N. I.* niet alleen streeft naar onafhankelijkheid, maar naar een onafhankelijkheid op democratische basis en zich richt tegen imperialisme en kapitalisme, ook tegen het eigen kapitalisme. De economische verhoudingen moeten gebaseerd zijn op collectivisme, dat gelijkheid van rechten en onderlingen steun inhoudt. Het nr. van November polemiseert tegen het „*A. I. D.*”, dat beweerde dat het blad gelijk was aan de vroegere communistische bladen en de *P. K. I.* *Api Rajat* ontkent zulks en verklaart dat het principieel van het communisme verschilt.

De economische actie.

Naar aanleiding van de ontevredenheidsbetuiging van den Gouverneur van Oost-Java aan eenige Inlandsche *B. B.*-ambtenaren in het *Sidhoardjosche*, omdat zij geschenken van de suikerfabrieken hadden aangenomen, trekt de *Soeara Oemoem* van 22 Oct. de conclusie dat haar artikelen over de „corruptie in Oost-Java” dus waarheid bevatten. Vreemd, doch wel verklaarbaar wordt de houding der Regeering genoemd in deze zaak niet heeft ingegrepen. Dan wordt aan de hand van verhalen van gepensioneerde ambtenaren verteld dat de *B. B.*-ambtenaren ook niet veilig zijn indien zij op het aanbod der ondernemingen niet ingaan, vooral omdat er onder de hoogere ambtenaren steeds zijn die de handelingen van de fabriek steunen en goedkeuren. Een beroep wordt gedaan op de vereenigingen van inl. bestuursambtenaren om de slechte toestanden in het *B. B.*-corps uit te roeien.

De *Bintang Timoer* van 25 Oct. komt heftig op tegen de beweringen van een inl. medewerker in de *Locomotief* dat Inlandsch personeel wel met de helft van het

**Iederen Woensdag
Luchtmail naar Ned.-Indië!**

salaris toe kan, omdat het geen Westersche kleeding en leefwijze noodig heeft. De *B. T.* wijst er op dat men op school leert onderscheid te maken tusschen wat gezond en niet gezond leven is, dat een ontwikkeld ambtenaar niet met bloote voeten op zijn werk kan komen, dat verschillende zaken voor den Inlander even duur zijn als voor den Europeaan.

De *Galih Pakoean* van 26 Oct. zegt er van af te zien nogmaals op de moeilijke levensomstandigheden van de bevolking in dezen tijd van malaise te wijzen, omdat het blad weet dat de Regeering er toch geen geloof aan zal schenken. Het voornemen van de *Ned. Regeering* om de invoerrechten op thee in *Nederland* te verhoogen, wordt als naderende nieuwe last voor de bevolking beschouwd. Dergelijke maatregelen leiden, naar het blad meent, eer tot een verwijdering dan tot een toenadering tusschen *Indië* en *Nederland*.

In zijn beschouwing over den slechten economischen toestand der *desa's* neemt een schrijver in de *Sedio Tomo* van 26 en 27 Oct. als uitgangspunt de meening van de Regentenconferentie, dat er in de *desa* wel geldgebrek is, doch geen voedselschaarste. Hij betreurt echter dat er niet bij verklaard werd of het voedsel in handen van enkelingen dan wel in die van de bevolking is. Hij geeft dan eenige staaltjes van de armoede in de *desa's*, waar lieden van twee cent per dag moeten leven. In het algemeen dringt hij aan op het treffen van maatregelen die de volksellende verlichten: men moet niet blijven bij het constateeren van de ellende. Maatregelen als het verhoogen van den zoutprijs stemmen niet hoopvol. *Sch.* doet verder een beroep op de eigen rasgenooten, omdat hij niet, zooals reeds vaak is bewezen, op de hulp van de Regeering kan rekenen. De menschen moeten niet uitsluitend aan het eigen, doch meer ook aan het algemeen belang denken.

Volgens een anderen medewerker aan de *Sedio Tomo* drukt de verhooging van den zoutprijs practisch op het volk, omdat dit de grootste hoeveelheid zout verbruikt. Schrijver begrijpt niet dat de lasten van de bevolking, die in de malaise al met geldgebrek te kampen heeft, direct dan wel indirect nog steeds worden verzwaaard. Hij beveelt de Regeering andere wegen aan om de inkomsten te verhoogen; zoo kan de opiumprijs zonder bezwaar worden verhoogd, terwijl de Regeering mogelijk daarmede een goede daad kan verrichten, n.l. het verminderen van het aantal opiumschuivers. Verder zijn er t. a. v. de kapitalisten nog vele wegen om aan middelen te komen. De *Darmo Kondo* van 20 Oct. acht het plotselinge besluit der Regeering tot het verhoogen van den zoutprijs wel heel vreemd, want reeds vaak is er door „sana” aangedrongen op verhooging, doch de Regeering vond, blijkens haar antwoord in de jongste zitting van den Volksraad, dus pas weinige maanden geleden, daarvoor geen termen. Waar blijft de standvastigheid der Regeering? vraagt schrijver. *Aksi* van 24 Oct. maakt er zich bezorgd over dat door verhooging van den zoutprijs met 25 %, de bevolking b.v. bepaalde soort vruchten of zeewater als surrogaat zal gebruiken, waardoor de maatregel niet het gewenschte resultaat zal hebben.

De order was: Niet schieten.

De man, die mij het verhaal van *Babun Rangoon* *Swammy* had meegedeeld, had zich 'n beetje van mij meester gemaakt. Op zijn advies logeerde ik nu al 'n weekje in *Worchester House*, *Gloucester Road*, een der gezelligste en beste boardinghouses, die ik ken.

Het was 'n zeer geschikte avond om gezellig te boomen, er was niemand thuis, behalve 'n troepje bridge-spelende menschen, die in de *drawing room*, heel aan 't andere eind van het huis aan 't kaarten waren. Ergo werd er 'n sterke boom opgezet. Ik zat in een clubstoel, zacht als 'n moeras; hij stond vóór 'n heerlijk vlammen-den haard, bewerkte dien, genoegelijk stapelend de houtbrokjes en brokken steenkool, verschrikte 't vuur nu en dan en zond enorme rooksluiers uit z'n neuswarmer, nam nu en dan 'n teugje whisky en converseerde, op z'n lange beenen staande, de handen afwisselend in z'n smokingzakken en dan weer tegen het vlammen-vuur houdend, over politiek, kunst, sport en wapenfeiten.

„Heb ik je al eens verteld van dien nacht aan de *Delagoabaai*? toen we...?”

„Nee”, zei ik, „maar u zoudt me nog vertellen van die leeuwengeschiedenis in *Britsch Zuid-Afrika*, daar ergens bij...? Bij *Neirobia*, geloof ik.”

„Allright! Ik zal 't u vertellen. Feitelijk niet bij *Neirobia*, maar een kleine 300 mijl meer naar de kust toe is het gebeurd.

Ik behoorde toen tot de officieren van een der z.g. *Zwarte Regimenten* en wij hadden 'n gevaarlijke opdracht; we moesten de spoorlijn beschermen tegen de Duitschers; 't was 'n vrij beroerd baantje, want we moesten er meestal 's nachts op uit.”

„Lagen de Duitschers dan in hinderlaag en werd er op jullie geschoten?”

„Ja, óók wel, maar 't lag 'm meer aan de moeilijkheid van de opdrachten. We hadden rekening te houden met de wilde dieren, en...”

„Maar jullie gingen toch niet alleen, toch altijd in patrouilles en gewapend?” hernam ik.

Hij bouwde 'n nieuw *Cyclophenutje*, verschikte 'n zwaar beukeblok met de glad gepoetste, blinkende tang en stond toen weer voor het helder opbrandende vuur en keek me lachend aan.

„Nee, dáárin zat de moeilijkheid niet; het lag aan de orders, die we kregen.”

Ik begreep niet, wachtte af.

„Ik zal 't u duidelijk maken,” zei hij en begon toen rustig te vertellen.

„Ik was versch van *Engeland* aangekomen, pas 24 uur op mijn nieuwen post en toen kreeg ik een van die opdrachten, waar ik van sprak. Mijn sectie van de spoorlijn was 8 mijl lang en ik moest steeds links van de baan blijven, al de luisterposten inspecteeren en zorgen, dat ik vóór het opkomen van de zon weer op mijn post terug was. Ik wil u gerust bekennen, dat het niet prettig is 's nachts in half donker op een alleen door de sterren amper verlicht, totaal nieuw pad te moeten marcheeren. Ik was 'n beetje zenuwachtig. Maar je went aan alles. We liepen zwijgend, al maar links van de spoor en toen 't 3 uur sloeg op mijn repetitiehorige, was ik bepaald moe; niet van de 6 mijl, die er toen op zaten, maar van de mentale inspanning en ik was feitelijk blij, dat de sergeant mij beduidde, dat we op 'n vierkant open pleintje, in het oerbosch uitgekapt, wel een kwartiertje konden rusten, alvorens we den terugtocht zouden gaan ondernemen. Er stond daar 'n gegalvaniseerd ijzeren gereedschapskeet.

„We liepen er dadelijk op af en gingen onder het dak zitten.

Geen vijf minuten later hoorde ik den sergeant, die

als 'n poes in elkaar gebogen op den grond lag, reeds rustig ademhalen. Hij sliep.

En ik was alleen.

Ik keek in het halfduister om mij heen, was aan dat halfduister al meer gewend, en het was nu ook 'n ietsje lichter geworden, want van achter de bergen kwam 'n bleek-groene gloed even door den dampkring heen schijnen; dat was maanlicht. Het bleef stil. Nu en dan hoorde je wat kruipen, 'n insect van 'n boom vallen, 'n groote nachtuil tusschen de boomen fladderen, of 'n krekkel gonzen, maar dan werd het weer stil.

En dan zat ik maar te luisteren en te speuren naar de geluiden, die er niet waren en naar dingen, die je niet zag. Het was afmattend. Opeens hoor ik in de verte 'n dof gebrom als, ja als dat?... als van een locomotief, die te veel stoom heeft en staat te brommen, of ja.... feitelijk leek het op niets, maar toch wist ik bij intuïtie dat het 'n leeuw moest zijn.”

„Waren daar véél leeuwen?” vroeg ik.

„Veel leeuwen? Beste meneer, het was er toentertijd vol leeuwen, ze liepen er rond als de konijnen in *Somersetshire*!

„Ik vond het allerongenoegelijkst, maar ik wou, vooral juist omdat ik nog zoo pas was aangekomen, niet bang lijken en ik bleef maar turen, maar zag niets. Toen was het ook weer bladstil. Je hoorde absoluut niets.

Dat zal zoo'n minuut of 8 geduurd hebben, toen hoor ik op ongeveer een 60 of 70 Meter van mij af opeens 'n geweldig dreunend, zwaar geluid. Iets als 'n lang, heel lang gerek *Rrrrhoemm-Aaoew!*”

„Schrikte u!”

„Ja en neen, ik schrikte niet, maar ik voelde 't bloed uit m'n wangen wegloopen. Het gebrul van 'n leeuw in de wildernis is iets om nooit te vergeten; als ik wil, hoor ik het nóg. En bovendien, het beest kwam recht op ons af!

Kleeding Meubelen Tapijten enz.
 in 12 MAANDEN zeer discrete behandeling
DE CENTRALE WAREN MAGAZIJNEN
 N.Z. VOORBURGWAL 312 - AMSTERDAM
Roos & van der Kolk
 GED. BURGWAL 45 DEN HAAG

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgeverij, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 22 van 26 November: Rubber-Boschbouw relletje. (Ook gij, Brutus, zegt de redactie aan den heer Nieuwkerk, over zijn artikel in De Bergcultures: Boschbouwkundige Methoden in de Hevea-Cultuur). — Export Malaise. (De officieele cijfers van 1931 zijn thans bekend. Zij geven een droevig beeld. De exportwaarde van landbouwproducten bedroeg in 1928 van den geheelen uitvoer: 78,6 pct., in 1931: 62,2 pct. In miljoenen guldens zakte de uitvoer door particulieren van ondernemingsproducten uit N.-I. van 809 in 1928 tot 342 en van bevolkingsproducten van 428 tot 165). — Deliegie. (Ook Sumatra's Oostkust, het trotsche, jonge cultuurgebied van wereldfaam, bloedt thans uit tal van crisiswonden. In dat geldt niet slechts de nieuwere gewassen als rubber, thee oliepalmen en sisal, zelfs ook de tabak, eens het alleenheerschende product met welhaast constante winsten, maakt een lijdensperiode door). — Vanille VI. (Het hoofdbestanddeel Vanilline en de toepassingen). — Bereiding van prima Para-rubber, door dr. RudolfDitmar. (Op rubberondernemingen door middel van „First-para-maker“) — Tabakscultuur en bevolkingsbe- langten (uit het Soer. Hbld.).

Economisch Weekblad

No. 20 van 18 November: Madzo, een nieuw product van eigen bodem. (Madzo is tafelzout van Madoera). — De copra in de Minahassa. V. Slot, door J. B. — De stopzetting van den rubbertap op ondernemingen en de productie van rubber in N.I., door ir. G. C. W. Ch. Tergast. — Ontwikkeling der zilverwerk-industrie te Kotta Gedèh, door ir. Soeparde Prawirodipera. (Mededeeling van het Batikproefstation Jogjakarta. Op jaarmarkten en tentoonstellingen trekt het „zilverwerk uit Jogja“ steeds de aandacht. Er zit leven in deze industrie die in deze sombere tijden van geldschaarschte in de inheemsche samenleving aan zooveel in het Jogjasche een fatsoenlijk bestaan verschaft). Het blad is fraai verlucht.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië

Uit Afl. 24: Melioidosis op Java, door dr. C. E. de Moor, Soekarnen en dr. N. v. d. Walle. — Het normale chloorgehalte van het bloed bij Javanen, door H. Heineman. — Multipele en diffuse Sclerose in Nederlandsch Oost-Indië, door dr. W. J. C. Verhaart. — Tropical Typhus in Midden-Java, door dr. C. H. Boon van Ostade. — Een genezen geval van acute gele leveratrofie, door dr. R. G. J. P. Huisman.

De Indische Post

No. 48 van 26 November: Onze Meening, door F. (Het Suiker-crisisfonds. Een sympathiek plan. Het ontbreken van reserves ten behoeve van het personeel. De koloniale verhoudingen maken bijzondere voorzieningen naadzakelijk. De algemeene instemming. De rechtsgrond van de heffing van werk-

Behangerij - Stoffeederij en Beddenmakerij - Complete Meubilerij - H. J. VAN AKEN
 Van Aerssenstraat 249
 Den Haag - Tel. 553576
 5188

gevers en werknemers. De suikeremploye's spontaan bereid dit offer te brengen. Zal de suiker-cultuur achterblijven?)

De Indische Verlofganger

No. 21 van 23 December: Een kerstmis op Marie-Galante, door Arthur van Schendel. (Een Fransch eiland in de Caraïbische zee). — Indisch leven in de Residentie, door Melis Stoke. XVI. (Kerstmis—Nieuwjaar).

De Opbouw

Nummer 8. December: Het recht van bestaan der Kartinscholen in dezen tijd, door Mrs. H. W. M. Avelingh. (Voordracht te 's-Gravenhage op 28 November: De Kartinscholen hebben altijd te vechten gehad tegen een meening, dat ze te „eisch“ zijn. De schrijver toont aan dat de Kartinscholen nog voorrechten hebben, waardoor ze hun doel: het n-landsche meisje te geven, wat ze in haar later leven noodig heeft, beter kunnen bereiken dan de andere scholen. Ook dat er aan die voorrechten getornd is en nog meer aan getornd dreigt te worden, zoodat ze hulp noodig hebben om hun doel te bereiken).

De Rijkseenheid

No. 13 van 28 Dec.: Uit de Aanteekeningen van een Indisch burger, door H. (Nog steeds, zegt de schrijver, ontbreekt de energie om de middelen bijeen te garen, daar, waar men ze tot nu toe achteloos liet liggen. Smokkelen, tekorten in diverse kassen, diefstallen en verduistering van 's Lands-gelden, belastingontduiking enz. De Augiasstal moet gereinigd worden. Een voorbeeld wordt gegeven van een officier van gezondheid 1ste klasse die de laatste drie jaren f8000 aan den fiscus onthield en thans is gedagvaard, terwijl na de waarschuwing 60 personen hun aangifte inzake de inkomstenbelasting hebben verbeterd. Een navordering bracht ruim f12000 op! Wij kunnen hierbij aanteekenen dat een dergelijk geval van ontduiking ook in Suriname niet onbekend is en een gewezen hoofdofficier, raadsman van den gouverneur met f1000 werd beboet wegens belastingontduiking). — Een daad van kameraadschap, door R. (Onthulling van een monument ter gedachtenis aan de slachtoffers van hun plicht bij den luchtvaart. Het monument is gewijd aan 11 gevallen, van generaal tot fuselier).

Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde. Orgaan van het Kon. Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Deel LXXII, afl. 3. In Memoriam dr. J. W. IJzerman, met foto. — De Tol in den Indischen archipel, door dr. Albert Kruyt. (De kultureele, kosmische en magische betekenis van de tol is groot geweest, maar door Westersche beschaving, die als een vloedgolf over de Indonesiërs gaat, is

De vrouwenbeweging.

De kwestie van den vrijen omgang tusschen mannen en vrouwen, vooral onder het opkomend geslacht, heeft de voortdurende aandacht van de schrijfsters der vrouwenbladen en vrouwenrubrieken. Veelal wordt zulk een omgang als een niet in de Oostersche verhoudingen passend element van de Westersche cultuur beschouwd. Tegen een overname van dit Westersch gebruik wordt dan ook vooral door Islamitisch georiënteerde schrijvers en schrijfsters ernstig gewaarschuwd, waarbij gevallen van excessen, waarvan de dagbladen wel eens melding maken, den lezers als afschrikwekkende voorbeelden worden voorgehouden. In *Aksi* van 24 Oct. worden echter bedoelde gevallen niet zoozeer aan den vrijen omgang op zich zelf als wel aan opvoeding en het karakter van betrokkenen geweten. Schrijfster is van oordeel dat men zich moet aanpassen aan den tijdgeest en dat vrije omgang, mits binnen de grenzen van betamelijkheid, geen afkeuring verdient, integendeel zal b.v. het aantal dwanghuwelijken daardoor kleiner worden. Iemand in de *Bintang Islam* van 15 Oct. bekijkt de zaak uit Islamitisch oogpunt. Na een uiteenzetting dat de Koran aan mannen en vrouwen afzonderlijke rechten toekent en plichten oplegt, maar dat dit geenszins, zooals vaak ten onrechte wordt beweerd, op een minderwaardige positie van de vrouw wijst, betoogt schr. dat de eerbied voor de vrouwen in de tegenwoordige samenleving een gekunstelde eerbied is, waarbij vooral rekening wordt gehouden met het uiterlijk en de verschijning. De Islam nu waakt al van ouds tegen dergelijke misleidingen. De Islam verbiedt den omgang tusschen mannen en vrouwen niet, maar geeft daaraan, ter voorkoming van ongewenschte gevolgen voor de betrokkenen, heilzame grenzen.

Van meer politieke strekking is een artikel in de *Soeara Soerabaja* van 1 Oct., waarin geklaagd wordt over de weinige activiteit van de vrouwenbewegingen t. a. v. den arbeid voor den vooruitgang der Indische gewesten en hun bevolking.

In de *Sinar Deli* van 8 Oct. worden twee soorten van vrouwenorganisaties onderscheiden: één van vrouwen met Westersche opleiding, in staat om verschillende door mannen verrichte werkzaamheden ook te entameeren en die aan de politieke beweging deelnemen. De tweede omvat vrouwen wier aanleg en levensomstandigheden haar van het politieke terrein afhouden. Zij bewegen zich alleen op sociaal gebied. Beide organisaties staan elkaar niet in den weg, onderlinge rivaliteit of strijd moet dus uitgesloten zijn. Voor een sociale organisatie als de „Kaoem Iboe Sepakat“ beveelt schrijver het houden van voor de huisvrouw nuttige cursussen aan. Daarmede kunnen de eenvoudige vrouwen in de kampen gemakkelijk worden bereikt.

„Hoe dan ook, ik porde den sergeant wakker. Hij lag echter op één elleboog, was al ontwaakt en fluisterde: „Simba Bwana!“ (een leeuw, meneer).

„Toen vroeg ik niet verder, zat weer doodstil voor mij uit te kijken, over de groenblauwe open plek, omlijst door het zwarte bosch. Kort daarop weer die door alles heen dreunende donder. Rrrrhoemm! Als van 'n mortier dat afgeschoten wordt, naar schatting 'n 50 meter weg nu.

„Toen was het weer stil, maar juist die stilte was zoo angstwekkend en zenuwdoodend, benauwde je zoo; telkens moest ik slikken, m'n tong was droog. Mijn oogen doorboorden de duisternis rondom het wazig overschermerde pleintje. Ik keek maar, keek maar aldoor.

„Plotseling meen ik 'n soort schaduw te voelen, meer dan ik die zag; ik draai mij naar links om en kijk....

„Midden op het open pleintje stond 'n groote, donkerbeschaduwde leeuw, met een zwaren kop met manen, doodstil en keek onzen kant uit. Het dier was geen 25 Meter van mij af.“

„Was u niet bang?“ vroeg ik.

„Ja“, zei hij eerlijk, „dat was ik! En ik haalde de haan over van mijn geweer, ging op één knie liggen, bracht het geweer vooruit om aan te leggen....

„Bwana piga!“ (Meneer! Schiet!), zei de Inlandsche soldaat.

„How to do? Wat moest ik beginnen? Er was een zeer strenge doorlopende order van den brigadecommandant uitgegaan, luidende: „Bij nachtelijke patrouilles is het ten strengste verboden te schieten, tenzij in gevecht met den vijand, geen onnoodig gepaf op geluiden, schaduwen bewegende onherkenbare voorwerpen of

dieren. Onze lijnbewaking moet geheim blijven, de luisterposten moeten voor zonsopgang weer verdwenen zijn.“

„Ik slik m'n droge tong naar achteren en zeg: „Het is verboden te schieten. Streng verboden....“

„Alright“, zegt hij, „ik zal 'm weggagen“ en vóórdat ik weet wat hij wil doen, gooit hij 'n kluit harde klei naar den doodstil in het diffuse licht staanden leeuw, die even de spieren spant, den rug kromt en.... langzaam terug wandelt.

'n Diepe zucht geeft me even ontspanning, maar niet lang, want het beest komt weer na 'n paar minuten uit het bosch en loopt langs den boschrand gaande om onze keet heen. Ik volg hem met de oogen, houd hem voortdurend in het oog. Hoe lang zal 't duren? denk ik. Hij houdt ons gevangen.

„En ik zeg het zachtjes tot den zwarten metgezel.

„Deze zoekt op den bodem rond en gooit weer, maar nu een volle hand grind naar den rustig als 'n schildwacht rondlopenden leeuw.

„Eén steen niet bang, véél steenen bang, niet weten wat, Bwana!“ zegt hij.

„En 't blijkt waar te zijn, want met 'n vervaarlijken zijsprong verdwijnt hij in 't bosch.

Nu is de aftocht naar de spoorbaan vrij en wij loopen snel over het pleintje, de geweren in den arm, de haan gespannen. Zoo bereikten we de lijn en begonnen nu vlug de terugreis....

„Maar we waren nog geen 100 pas ver, of daar hoorde ik opeens weer dat alles doordringende geluid van 'm: Rrrrhoemm! achter mij. Hij volgde ons!

„En telkens als we omkeken (en dat deden wij bijna

voortdurend!) zag je die groote, zwarte, breede schouders achter ons aankomen soms op 100 pas, soms op 60, wel eens op 50 pas van ons af en dan hoorde je 'm zachtjes brommen.

Maar hij bleef altijd op 'n afstand. Toen wij bij een boschje kwamen, dat dicht op de lijn stond, kwam hij dichterbij. Was geen 30 Meter van ons af en ik dacht: als we daar binnen zijn, dan springt hij toe, zoodat we maar om het boschje zijn heegeloopen en zoo kwamen we toen bijna op 'n draffe bij den post aan, die daarachter verscholen lag.

„Halt, wie daar?“ werd er geroepen. Wij antwoordden en vertelden 't avontuur; erg opgelucht, dat we van de vervolging ontslagen waren. Maar nu moest er warempe! 'n andere patrouille van 2 man den anderen kant uit! Zijn kant!....

„We gingen naar buiten. En wie zat er staartkwispelend op 30 yards van ons af, rustig op de lijn, midden tusschen de rails? Onze vervolger, de leeuw! Twee man dien kant uitzenden? Het zou dwaasheid geweest zijn. Ze zouden het trouwens niet gedurfd hebben. Wat dan? „Piga Bwana!“ zei de sergeant weer. Nee, die ellendige orde verbood het. Wat te doen? Kwispelstaartend stond nu het groote dier als 'n donkere massa op de rails.

„Dan maar alle 8 man op patrouille, commandeerde ik, marsch. En het geweer onder den arm, liepen ze in zijn richting. Toen eerst sprong hij in 'n grooten boog van den spoordijk af, kwam neer op den bodem en stootte, alvorens in het hooge kreupelhout te verdwijnen, nog eenmaal zijn machtig geluid uit: Rrrrhoemm-Aaoew!

Complete Woninginrichtingen

op termijnbetaling

Zeer voordeelrijke prijzen
Groote keuze. Begrotingen gratis

Speciale afdeling van Kleding voor Heeren,
Dames en Kinderen

LOEB NOORDEINDE 107-109
DEN HAAG 5369

W. J. STOKVIS

Kon. Fabrik van Metaalwerken 5370

Heerengracht 9 - Den Haag

SANITAIR

VERLICHTING
VERWARMING

Grootste sortering

Laagste prijzen

Ch. F. RIJKEN & Co.

Pianofabrikanten 5373

NOORDEINDE 154, DEN HAAG

Reclameveranciers Telefoon 112523 - Giro No. 31010

A. M. v. EMBDEN & Co.

SPUI 24 - DEN HAAG

IJZERWAREN

GEREEDSCHAPSKISTEN

EMAILLE GOEDEREN

5374

Alleen voor betere verhuizingen: STICHTING NAZORG, Den Haag.

kantoor; ZOMERWEG 139 — Tel. 118436

Bijkantoor: Laan van Meerdervoort 338

Telefoon 392179 5391

Haagsche Verwarmings Industrie N.V.

Laan van Meerdervoort 508 - Telef. 392469

5373

CENTRALE VERWARMING

GASINSTALLATIE EN OLIESTOOKINRICHTING

Uw adres voor:

Edison-, Crystalphone-
en Philips-
Apparaten en Luidsprekers

Kunstzaal Edison

's-Gravenhage, Plaats 24. Tel. 113540

5373

BALANS=OPRUIMING

GOUD JUWELEN ZILVER

ZATERDAG 7 JANUARI LAATSTE DAG

J. v. WILLIGEN & ZONEN

HOEK PIET HEIN—ZOUTMANSTRAAT 5371

Voor verzending, opslag en emballeeren
Uwer bagage, wende men zich tot

Fa Boelhouwer, Kruyswijk & Balhuizen
Fijnjekade 25—35, Den Haag. Tel. 112190.

Tevens Motorboot- en Autosneldiensten naar en
van Noord-Holland, Utrecht, Groningen, Friesland,
Drente, Overijssel en Gelderland. 5386

Nieuwste Huiskino

5016 ook in huur

Afwerken van films

N.V. Focusa Fotax

Alleen Wagenstraat 60-62

TH. P. SCHRIJVER

Loodgieter, Zinkwerker en Metselaar
Houtmarkt 38-39 — Den Haag

Telefoon 117860 — Giro 152874

Aanleg voor Gas- en Waterleiding, Plaatsen van
Baden, Geysers, Sanitaire Closets, Fontein en
Electrische Geleidingen. 5017

Dit zijn Uwe adressen!!!

reeds heel veel van die beteekenis verloren gegaan. Ook het werk van dr. Walter Kaudern: Games and Dances in Celebes, als 4de deel van des schrijvers Ethnographical Studies in Celebes, bevat een studie van de tol. Dr. Kruyt heeft dit nu uitgebreid met kennis van de geschiedenis, van de regels van het spel en van zijn beteekenis voor den Inlander). — Het verraad van Salya in het Bharata-Yuddha, door dr. J. Gonda. — Was Sindok in een vorstendynastie ingehuwd?, door dr. W. F. Stutterheim. — Verslag van de Ontgraving der Steenen Kamers in de doesoen Tandjong-Ara, Pasemah-Hoogvlakte, door C. W. P. de Bie. — Mededeeling door C. Onvlee Jr., aangaande mijn arbeid gedurende de periode 1 Januari—30 Juni 1931.

Het Vaderland

van 27 December, avondblad B.: Chassé en Suriname. (Hierin wordt aangehaald uit: De Teruggave der Oost-Indische Koloniën, door Van der Kemp, 1910, dat generaal-majoor David Hendrik Chassé de latere verdediger der citadel van Antwerpen in 1814 een request indiende om voor het ambt van gouverneur van Suriname in aanmerking te mogen komen. Wij kunnen daaraan nog een paar andere sollicitanten toevoegen voor ambten in de West, eveneens voorkomende in Van der Kemps aangehaald werk. Een ander was generaal-majoor Daine, die in den Belgischen opstand deserteerde. Deze verzocht als commandant der 1ste brigade van de 3de divisie, te mogen opvolgen wijlen den gouverneur-generaal Van Panhuys; de departementschef van Koloniën, schreef daarover bij rapport van 5 Sept. 1817 no. 298 aan den Koning: De ondergeteekende in voorschreven adres geen motieven gevonden hebbende, waarop de heer Daine dit zijn verzoek grondt, en daarbij geheel onbekend zijnde, of dezelve de noodige vereischten bezit tot het waarnemen van de hooge functie van Gouverneur-Generaal van Suriname, acht zich daarom onbevoegd om aan Uwe Majesteit over dit verzoek een bepaald advies uit te brengen."

C. A. van Grovestins verzocht den Souvereinen Vorst „de me faire la Grace de penser à moi", feliciteerde Zijne Hoogheid „hartelijk" en hoopte in aanmerking te komen voor gouverneur van Berbice).

De West Indische Gids

Januari, no. 9: Dit nummer verscheen vroeg in verband met den feestdag van een der redacteuren: Joh. F. Snelleman, aan wien dr. H. D. Benjamins een eerste artikel wijdt bij zijn 80sten verjaardag 1852—26 December 1932. — Snellemans in Suriname, door H. D. Benjamins. (Er blijken in 1675 reeds Snellemans in dat gewest te hebben gewoond. Dr. Benjamins geeft allerlei bijzonderheden). — Boekbespreking door J. F. Snelleman. Historie ofte laerlijck Verhael van de Verrichtingen der Geoctroyeerde West-Indische Compagnie, zedert haer Begin, tot het eynde van 't jaer seshien-hondert ses-en-dertich; begrepen in Dertien Boecken, ende met verscheyden Koperen Platen verciert: Beschreven door Johannes de Laet, Bewint-hebber der selver Compagnie. Tot Leyden, by Bonventuer ende Abraham Elsevier, Anno 1664. Met Privilegie. Opnieuw uitgegeven door l'Honoré Naber. — Een Staat in den Staat, door L. Junker Slot. (Door zijn groote kennis van de Boschnegers kwam de schrijver er achter, dat Jankoesoe het grootopperhoofd zich door vergif van het leven had beroofd. Dit was het tragisch gevolg van het verzet dat de gouvernementsambtenaar heeft ondervonden bij de poging van het Bestuur om in 1931 voor de geheele kolonie een verordening — op de vuurwapens — ook voor de Boschnegers, van toepassing te brengen. Het optreden van het Bestuur werd als woordbreuk beschouwd, als schending van het vredesverdrag).

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

Annalen van onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart. Januari: Schoolnoodzaak op Nieuw-Guinée, door pater J. Verschuere. Het Zilveren Priesterfeest van pater M. de Lange te Poerworedjo, door pater mgr. B. Visser.

Annalen der St. Josephs Congregatie van Mill Hill. Januari: Het begin van de Mill Hill Missie op Borneo, door Father Aloysius Goossens.

St. Claverbond. Januari: Girisonta, door H. Koch. (Dat is Heilige Berg, het eerste Retraitenhuis op Java). — Een lekkernij uit buffelhuid, door Ch. Claereboets.

Koloniaal Missie-Tijdschrift. 15 Dec.: Mgr. A. C. Claessens, door S. Kalff 1818—1875 III. Slot. — De Missie in onze Overzeesche gebieden gedurende 1932, door P. G. Groenen. — Het leger van Christus in Oost- en West-Indië. (Statistieken. In N.I.: 1952, in Curaçao 290, en in Suriname 240 Europeesche krachten).

St. Melaniablad. Januari no. 7: Inlandsche geestenbezwinging op Java, door ir. A. P. F. Kist.

Ons Suriname. (Zendingsblad uit de Ev. Broedergemeente): Grepen uit het verslag van een inspectiereis naar de Boven-Marowyné. — De zending onder de Javanen in Suriname. — Ostage, door C. van Baalen.

Wolanda—Hindia. December: Een vacantiereis van den zendingsarts dr. A. P. Ketel naar Koeala Kapoeas op. Z.O. Borneo. — Opiumgebruik in het Vorstenland.

BOEKENSCHOUW.

De zoogenaamde ontvoogding van het Inlandsch Bestuur, door J. M. Pieters, H. Veenman en Zonen, Wageningen (proefschrift).

Cinchona. Archief voor de Kinacultuur. Twee jaargangen in één deel uitgegeven door het Algemeen Landbouwsyndicaat. (Met artikelen van dr. Kerbosch en dr. Spruyt).

De Indische Vennootschapsbelasting, door mr. dr. B. J. F. Steinmetz, Tjeenk Willink, Haarlem, 1933.

Het Rijk van Bittertong, door L. C. Westenenk, met een biographie van den schrijver, door H. T. Damsté. N.V. Leopolds Uitg. Mij.

Deposition de Blanc, door Jacques Viot. Parijs, Stock. (De schrijver valt hierin de Nederlanders en hun kolonisatiearbeid in Ned.-Indië, op een lompe manier aan.

Sprookjes uit het Germaansche Noorden. Verzameld en vertaald door M. M. de Vries-Vogel met een inleiding van prof. dr. J. de Vries en platen van Johannes Mulders. f 3.90 (f 4.90). Een verzameling sprookjes die juist liggen in de sfeer van Hollandsche kinderen. De schrijfster is er in geslaagd de echte vertellingen volkomen zuiver weer te geven, waardoor deze sprookjes bijzonder geschikt zijn om voorgelezen of verteld te worden. Bij W. J. Thieme en Co., Zutphen. Een aardig geschenk voor onze kinderen in Oost en West.

Suriname

De drukproef van onze bijdrage voor het vorige nummer was reeds verzonden toen wij het Anetatelegram van 24 December uit Paramaribo onder de oogen kregen, dat de regens zijn ingetreden.

Het is jammer dat de waterleiding voor Paramaribo nog niet gereed is. Deze langdurige felle droogte zou een prachtige gelegenheid geweest zijn om te beslissen of de watervang al dan niet beantwoordt aan de verwachtingen.

**

Het heeft gedurende de droogteperiode niet ontbroken aan grappige voorvallen:

„De Banier” van 16 November schrijft:

„De landsput, hoek Wagenweg- en Stockmanstraten, levert eenigszins bruikbaar water. Hindostanen, nieuwbakken handelaren in water, hebben bij die put post gevat en weren het publiek water te putten. Daarentegen putten zij het water en verkoopen het aan gegadigden: 3 cent per kerosineblik, 40 cent per vat. Zij deden dagenlang natuurlijk goede zaken, want het publiek, meenende dat die lui de put van het Land in huur hadden gekregen, kocht veel, er was immers water nood. De politie kreeg er eindelijk een luchtje van deze co-operatieve handelsondernemingen in de kom der stad, waarvoor geen vergunning was verleend, posteerde er een agent en de co-operatie was ontbonden. Men behoeft thans geen water meer uit deze put te koopen. Misschien elders”.

**

„De Surinamer” van 13 Nov. schrijft:

„Er komt al meer duidelijke teekening in den bouw der onderdeelen voor de waterleiding.

Het huizenet doorkruist reeds een deel van de stad; de verbinding van Republiek met de stad is reeds gevorderd tot Lelydorp; op Republiek zijn reeds verscheidene gebouwen opgezet en thans is het eerste werk voor de oprichting van den watertoren bij Poelepantje zoover gevorderd dat de wd. Gouverneur Mr. D. van Haaren, heden om 11 uur een oorkonde kon inmetzelen in een der pijlers van het bouwsel.

Genoodigd waren daarbij o.m. de Raad van Bestuur, de Koloniale Staten, hoofdamttenaren en de Pers”.

**

„Suriname” van 11 November constateert een achteruitgang bij zoo goed als alle middelen en naar het zich laat aanzien zal deze nog grooter worden op het einde van het jaar.

Daarna vervolgt het blad:

„In Demerara heeft men ook met een mindere opbrengst der middelen dan geraamd is, te kampen. Blijkens *The Daily Argosy* van 1 November d. j. bedroegen de ontvangsten over de eerste negen maanden van dit jaar \$ 3.174.504 bij een raming van \$ 4.533.424, een teruggang dus van ongeveer 30 %. De invoerrechten gingen met 22 % achteruit. De raming bedroeg \$ 2.072.000 en de ontvangsten slechts \$ 1.556.086.”

**

Naar wij in „De Surinamer” van 17 November lezen heeft op den Zondag te voren de voorloopige viering van het tweede eeuwfeest der Redemptoristen plaats gehad in de kathedraal, van welks torens de Pauselijke en de Nederlandsche vlag wapperden.

Zowel de Hoogmis als het Lof waren druk bezocht. De wrn. Gouverneur en mevrouw van Haaren woonden beide diensten bij.

**

„Suriname” van 25 November bericht:

„Een zestal St. Lucianen, die met landssteun naar de Marowijne zijn vertrokken op zoek naar goud, keerde van Albina in de stad terug en bracht 1775 gram goud mede.

Te voren was van deze streek reeds 2 K.G. goud aangevoerd, ook door St. Lucianen gewonnen.”

**

In het nummer van 29 November lezen wij:

„In de Cobby van „Bellevue” wordt tentoongesteld een photo van de metro Golwijn-Mayer Ster Diana Sinclair (Juffrouw Film).

Deze ster is een Surinaamsche. Ze verliet een tiental jaren geleden als kind de kolonie met juffrouw Hoefelman.

Het zegt veel dat een Sur. meisje er in geslaagd is zich zoo vooruit te werken en vooral als men beseft hoe noeilijk het is bij de groote en bekende maatschappij een plaats te veroveren en tot ster te worden verheven. Suriname mag trotsch zijn op haar en naar wij verneemen is de directie van Bellevue in onderhandeling om zoo spoedig mogelijk de filmen waarin deze ster speelt hier te vertoonen.”

**

De heeren Samson en Biswamitre hebben bij de Koloniale Staten het volgend voorstel ingediend:

De Koloniale Staten, gelet op de omstandigheden dat van uit Nickerie ontvangen berichten is gebleken, dat in de maand November 1932 de invordering van de belastingen althans van aan den Lande verschuldigde gelden van klein-landbouwers in dat district heeft plaats gevonden door inbeslagname van product onder toezicht van gewapende militairen;

terwijl daarbij in strijd met de wettelijke voorschriften deze landbouwers zijn gedwongen hun product te verkoopen aan opkoopters, ten einde uit de ontvangen gelden hun belasting te betalen.

overwegende, dat het wenschelijk is dat de Koloniale Staten daaromtrent worden ingelicht,

besluiten:
naar aanleiding van artikel 105 van het Regeeringsreglement den Gouverneur uit te noodigen ten aanzien daarvan aan de Koloniale Staten inlichtingen te willen geven.

**

„Suriname” van 6 December dat de gevolgen van bovenbedoelde invordering zich reeds beginnen te openbaren. De exodus van de Britsch-Indiërs naar den Engelschen kant is begonnen.

„Terwijl wij — aldus het blad — tonnen gouds uitgaven voor de vestiging van Javanen, die tot nu toe niet bewezen hebben dat zij de Br.-Indiërs als klein landbouwer kunnen innemen, zien wij dat deze menschen, die ons toch ettelijke duizenden hebben gekost, het land worden uitgedreven.

Getuigt dit van wijs beleid!”

**

Een Aneta-telegram van 28 December uit Paramaribo bericht:

De vorige week werden de autoriteiten alhier verrast door het telegraphisch verzoek van een vaartuig van de kustwacht van de republiek Columbia, dat verlof vroeg om met een transportschip dat 700 man Columbiaansche troepen aan boord had, de haven te mogen binnenvaren ten einde zich te voorzien van water.

De onbekendheid van de autoriteiten met het feit dat een dergelijk transport op komst was en nog andere omstandigheden maanden het Gouvernement aan tot voorzichtigheid. Daarom heeft men de toelating opgeschort totdat men inlichting verkregen zou hebben. Inmiddels werd telegrafisch geopend met den Gouverneur van Curaçao, B. V. H. van der Obbe, en met Hr. Ms. tijdelijk zaakgelastigde Bogota, Columbia, mr. A. Methöfer.

Het een en ander leverde de bevestiging op dat men hier te doen had met een regeeringsvaartuig van de republiek Columbia.

Volgens den Columbiaanschen commandant was zijn expeditie onderweg voor een reis langs de grens tusschen Columbia en Peru, via de Amazonerivier. Het een en ander komt wonderlijk voor in verband met de via Suriname gekozen route.

Nadat de schepen zich te Paramaribo hebben geproviandeerd, is het transport weer vertrokken. (Ontleend aan de Telegraaf.)

Curaçao

De voorzitter van den Kolonialen raad.

Het ontslag van den heer Lansberg lezen wij nog niet, wel de benoeming met ingang op 1 Jan. 1933 en voor het loopende zittingsjaar van den heer Jossy Cohen Henriquez tot zijn opvolger.

Zooals het verwacht werd, is het gebeurd. De ondervoorzitter Mr. De la Try Ellis wilde niet in aanmerking komen; de heer De Lanoy zal zijn overgeslagen, omdat men niet voorzitter en ondervoorzitter van dezelfde richting, de Roomsche-Katholieke, wilde hebben, en toen was de heer Henriquez aan de beurt.

Men mag aannemen, dat de heer Henriquez zijn benoeming niet alleen dankt aan het domme cijfer zijner dienstjaren. De nieuwe voorzitter heeft zich als raadslid doen kennen als een bekwaam man, met breede belangstelling en een goed spreker. Er is altijd iets wonderlijks in als zoo iemand geroepen wordt tot de veelal zwiigende, niettemin leidende, rol van voorzitter. Hier staat de beslissing intusschen alleen aan den aangezochte.

Met den heer Lausberg was het in zekeren zin hetzelfde. Ook hij nam veel aan de openbare beraadslagingen deel, en het is bekend, dat hij als voorzitter dit ook nog wel eens deed.

Nagekomen Berichten.

|| VOOR GOEDE ONTVANGST ||

Waldorp

VRAAGT CONDITIËN

— ING. BUREAU — radio

RYSELBERGAE

• TEL. 113500 • TORENSTRAAT 136 • DEN HAAG •

TEL. 34963 • N. BINNENWEG • 264 • ROTTERDAM

Zijn otium — wij meenen ten minste dat hij ook als raadslid heengaat — heeft de heer Lansberg wel verdiend. Wij willen nu niet herhalen, wat wij destijds bij zijn benoeming en nog niet lang geleden bij zijn zilveren jubileum als raadslid schreven, en volstaan met nog eens uit te spreken, dat naar onze meening de afgetreden voorzitter op uitnemende wijze de vergaderingen van den raad geleid heeft.

1932.

In een opstel over „Nederlands koloniale rijk in 1932” schrijft het *Algemeen Handelsblad* van 20 Dec. l.l. av.: „Curaçao lijdt al evenzeer onder de gevolgen der wereldcrisis, doch mag altijd hopen op een terugkeerende economische welvaart. Op een goede toekomst in verband met de petroleum; een factor, dien de kolonie zeker dankt aan het moederland! Dit moest nog eens worden gezegd, nu het volgende jaar Curaçao het feit gaat herdenken dat het voor drie eeuwen aan Nederland kwam.

Te hopen is dat de tijden dan een ietwat feestelijke herdenking zullen gedoogen, vooral omdat Curaçao op onze waardeering recht heeft. Het heeft te lang geduurd vóór werd ingezien dat de behartiging van de zedelijke belangen van de grootste laag der bevolking geen middel maar doel moest zijn.”

M. S. L. Maduro. †

In *La Cruz* van 16 Nov. l.l. lezen wij, dat den 13den dier maand op Curaçao overleden is de heer Manuel S. L. Maduro, een der deelgenooten in het huis S. E. L. Maduro & Sons.

Eerw. zuster Denis.

Het zelfde blad deelt mee, dat zuster Denis het zelfde feit herdacht als zuster Donata, waarvan wij melding maakten. Zij was vele jaren hoofd van de school van het St. Martinusgesticht en de laatste jaren leerares op „Welgelegen” (Habaai).

Ds. Milei de St. Aubin.

Aruba Grafico no. 7 van 12 Nov. 1932 deelt mee, dat ds. C. Milei de St. Aubin het beroep naar de Vereenigde protestantsche gemeente op Curaçao heeft aangenomen, en 8 Jan. a.s. te Oranjestad afscheid preeken zou.

De begroting voor 1933.

Het ontwerp tot vaststelling van de Curaçaosche begroting bij de wet is thans ingediend. Uit de memorie van toelichting blijkt welke bezwaren de Kroon had tegen de in Curaçao voorloopig vastgestelde begroting.

Voor eerst waren de inkomsten te hoog geraamd; deze worden teruggebracht van f 7.298.250,— tot f 6.568.400,—, een verlaging met f 730.000,— dus.

Verder zijn eenige door den Kolonialen Raad afgevoerde posten, sommige gedeeltelijk, hersteld, n.l.:

f 6.000,— voor voorschotten tot bevordering van landbouw, tuinbouw en veeteelt, alsmede andere uitgaven; f 62.500,— voor politiepersoneel;

f 5.000,— voor onderhoud van dammen op Curaçao; f 101.944,— voor duurtetoelagen voor gehuwde ambtenaren en kindertoeslag;

f 70.000,— voor stoomverbinding met de bovenwindse eilanden;

f 800.000,— voor afflossing kasvoorschotten;

f 5.220,— voor gebruik van eigen vervoermiddelen door drie technische ambtenaren en door personeel van den reinigingsdienst.

In het geheel zijn de uitgaven na aftrek van de verlagingen met ruim f 800.000,— verhoogd.

Uit den Verren Vreemde**Timorsche bannelingen.**

Volgens een bericht van even vóór Kerstmis, heeft de Portugeesche regeering amnestie verleend aan alle politieke bannelingen in Timor-Dilly. Allen zullen op kosten der regeering naar Portugal terugkeeren, als het bericht juist is.

Indien deze maatregel het bewijs brengt, dat de tegenwoordige regeering te Lissabon zich hecht en sterk genoeg gevoelt om edelmoedig te durven zijn tegenover politieke vijanden, kan het bericht als een heugelijke tijding worden begroet, zoowel voor de regeering, het volk en het land, als voor de bannelingen.

Portugeesch Timor, T-Dilly of T-Delhi, een van de luttele overblijfsels van het voormalige Portugeesche rijk in Azië, beslaat de oostelijke helft van het eiland. Een rijk bezit is het niet, het kost het moederland in gewone tijden al meer dan het opbrengt.

Toen Portugal met zijn vele politieke gevangenen geen raad wist, bestemde het de verre kolonie, ter grootte zoowat van half-Nederland, tot banningsoord. Eenige honderden brachten daar hun dagen in groote verveling door. Dit eischte voor toezicht en onderhoud, hoe gebrekkig ook, enorme uitgaven.

Hebben verbeterde verhoudingen, na het mislukken van de laatste revolutionaire aanslagen en na het overlijden van den ex-koning Manuel, gepaard met naderen drang tot bezuinigingen, er toe geleid de algemeene amnestie uit te spreken? 't Is mogelijk, maar er kunnen toch ook andere factoren in 't spel zijn.

De afsluiting tusschen het Portugeesche en het Nederlandsche gebied op Timor was zo weinig afdoende, dat het nu ten einde loopende jaar een opvolging van ontsnappingen te berichten heeft gehad. Als dit aantal niet grooter is geweest, was zulks niet te danken aan de moeilijkheden, waarmede een vlucht gepaard ging, doch eigenlijk alleen aan de omstandigheid dat voor de ontsnapping en de verdere reis een vrij hoog bedrag noodig was en de bannelingen over een dergelijke som niet beschikten. Toch is 't, zooals bekend, nog al velen gelukt over zee of over land Koepang, de hoofdplaats van het Nederlandsch gebied, te bereiken, vanwaar zij naar Java werden overgebracht. Bij de eersten ging de verdere doorzending vrij vlot. Bij volgenden kwamen bezwaren van de vreemde consuls op Java, van Singapore en Saigon. Deze leidden daarna zelfs tot onopgelost gebleven puzzles. 't Is volstrekt niet onmogelijk, dat van Nederlandsche zijde, alsook van Engelsche en Fransche zijde, bij de Portugeesche regeering is aangedrongen op het treffen van maatregelen, om herhaling van dergelijke moeilijkheden en conflicten te voorkomen. Als Lissabon hierover dan ter plaatse bekende personen heeft geraadpleegd, kunnen de ontvangen adviezen hebben geleid tot de conclusie, dat algemeene amnestie het eenige afdoende middel is, en — indien er geen uitslaan van de revolutievlam van gevreesd behoef te worden — ook het minst kostbare.

In verband met de geruchten, die een paar maanden geleden in omloop zijn geweest, van onderhandelingen met Japan of met de Vereenigde Staten van N. Amerika over den verkoop van Timor-Dilly, zou aan de ontruiming ook nog een andere betekenis kunnen worden toegedacht. Portugal heeft toen elk recht van bestaan van een dergelijk gerucht tegen gesproken. Door het verdrag van 1 Oct. 1904 (Stbl. 1909 no. 214) hebben de Portugeesche- en Nederlandsche regeeringen ekklander een voorkeurrecht bij afstand van grondgebied toegekend, dit is, zoo noodig, onder rechtsgeding gesteld van het Permanente Hof van internationale

justitie, maar verdragen, politiek en recht wijzen in hun combinatie zelf al op onvoorziene mogelijkheden.

Wij willen van de Portugeesche kerstverrassing voor de Timorsche bannelingen dus gaarne het beste denken en het beste hopen, maar Nederland trachte zich toch zekerheid te verschaffen, dat het daarin inderdaad slechts een blijde boodschap mag zien.

De Philippijnen onafhankelijk.

Medio December meldde Reuter uit Washington, dat in een bijeenkomst van de beide Huizen van het Congres der V. S. volledige overeenstemming is verkregen over een amendement op de Constitutie, vereischt om aan de Philippijnen onafhankelijkheid toe te kennen. Deze grondwettige zelfstandigheid zou na 10 j. ingaan. Begrijpen wij het goed dan is hiermede de groote stap gedaan, die als 't eerst noodige vereischt is, om de onafhankelijkheid mogelijk te maken, maar dan moeten toch nog nadere besluiten volgen, om haar tot een beslisse zekerheid te maken; zoo-al de instemming van den President.

De eilandengroep is reeds in het genot van politieke vrijheden. Inlandsche ministers hebben al een aandeel in de regeering. Een parlement is in functie. Enz.

Reeds lang is in Amerika een op en neergaande beweging in actie voor het onafhankelijk verklaren van de Philippijnen. De beweegredenen zijn niet in hoofdzaak, die van menscheijk hoog gehalte, maar meer, echt Amerikaansch, die van een zakelijk, praktisch karakter. Economisch heeft de groote Aziatische kolonie niet gebracht wat de V. S. er zich van hadden voorgesteld. In enkele opzichten scheidt de bevoorrechte positie die zij heeft een niet gewenschte concurrentie. De toevloed van Philippino's naar de V. S., waar Aziaten overigens gewerd worden, ergert menigen Amerikaan. De economische moeilijkheden hebben reeds een contingentering uitgelokt van de suiker en de olie, alsmede voor de toelating van arbeidskrachten, uit de kolonie. Is het nemen van het besluit door deze omstandigheden in de hand gewerkt, men rekent erop dat de Philippijnen het toch in hun belang zullen achten met de V. S. op economisch gebied zooveel doenlijk te blijven samenwerken.

In het bericht uit Washington werd nog gezegd, dat de V. S. zich echter alle militaire en maritieme rechten, die uit een strategisch oogpunt van belang zijn, voorbehouden. Er zal naar gestreefd worden met de buitenlandsche regeeringen tot overeenstemming te komen over een „voortdurende neutraliteit" van de eilanden, na hun onafhankelijkheids erkenning. Voorwaarde is bovendien dat het onder controle van de Amerikaansche regeering te houden Philippijnsch congres binnen 2 jr. een eigen grondwet opstelt.

Het is eenigszins verrassend te vernemen, dat de Philippino's volstrekt niet allen ingenomen zijn met dit besluit. Zijn er, die het nu toegezegde beschouwen als de verwezenlijking van hun wenschen binnen korten tijd, de extremisten willen alleen weten van een onafhankelijkheid zonder voorwaarden of voorbehoud. De aanhangers van Quezon hebben zich, op een groote vergadering, tegen de wet verklaard.

Voor Nederland en N. I. is het van belang zonder verwijl ook hier de mogelijkheden te overwegen, die uit de nieuwe verhoudingen kunnen groeien, de nieuwe verhoudingen zoo op politiek, als op economisch gebied. Japan, Engeland, Frankrijk zullen dit zeker doen. Groot-Nederland is de naaste buur van welhaast onafhankelijk Philippino.

Berichten der Afdeelingen**Afdeeling 's Gravenhage.****Contributie-betaling.**

Leden en begunstigers worden beleefd verzocht de contributie over 1933 per postgiro onder No. 135120 te willen voldoen aan den secretaris-penningmeester van de afdeeling 's Gravenhage van de Ver. „Oost en West", Jacob Hopstraat 12 alhier. Ook bestaat gelegenheid de contributie aldaar contant te storten.

Na 15 Januari a.s. zal per post over de contributie worden beschikt, verhoogd met 15 cent voor inningskosten.

De Secretaris-Penningmeester,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling 's Gravenhage.**Egypte-film.**

Kennisgeving, dat op Woensdag 18 Januari 1933 des avonds 8 uur in de groote zaal van het Excelsior-Gebouw, Zeestraat 57b alhier, zal worden vertoond: „De Egypte-film van de Stoomvaart Mij. „Nederland", gevolgd door de film voorstellende: „De reis van den Kroonprins van België 'door Bali'".

Leden en begunstigers(sters) hebben met één huisgenoot toegang op vertoon van hun lidmaatschap-tevens contributiekaart 1932—1933.

De secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Voor Periodieken**Firma W. Gaade - Delft.****Afdeeling Apeldoorn.**

„Niets moois is ooit geboren
Waar een mensch niet héél zijn
heete hartebloed gaf."

C. S. Adama v. Scheltema.

Leden en Begunstigers!

1933 begint, wat het financieele gedeelte betreft, niet met een tekort, dank zij de royale extra-bijdragen van een paar leden. Maar wat 't aantal leden betreft, zijn we beneden de honderd — en weer op 't niveau van 1928! Van de 17 nieuwe leden zijn er twee niet door 't bestuur aangebracht.

Op de a.s. algemeene ledenvergadering volgen volledige inlichtingen; maar wij wenschen er zeer sterk den nadruk op te leggen, dat wij in de toekomst rekenen op meer krachtadigen steun. 't Wil er bij ons niet in, dat de ruim 100 leden ook niet 17 leden hadden kunnen aanbrengen.

25 Januari: Dr. v. d. Sleen over de A.B.C.-eilanden. Zorgt er voor, dat er nóg meer menschen aanwezig zijn dan de vorige keer!

Prent bovenstaande woorden eens goed in uw gemoed; en breng ze in practijk. Dat de lijn van ons ledental weer stijgende moge zijn is de wensch van het Bestuur.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling Rotterdam.

De Kon. Vereeniging het Koloniaal Instituut, de Commissie voor Rotterdam van het Kon. Nederl. Aardrijkskundig Genootschap en de afd. Rotterdam van de Kon. Vereeniging „Oost en West", hebben het voornemen gezamenlijk de ondervolgende films te vertoonen, telkens op Zaterdag n.m. ten 3 ure in de aula der Nederl. Handelshoogeschool, Pieter de Hoochweg 22.

28 Januari 1933: Over Nias, in te leiden door den heer J. C. Lamster, conservator aan het Museum van het Koloniaal Instituut;

25 Februari: De Celebes-film, in te leiden door den heer J. Tideman, oud-Gouverneur der Molukken.

25 Maart: De Inlandsche landbouw, in te leiden door den heer K. van der Veer, oud-leeraar aan de Middelbare Landbouwschool te Buitenzorg.

DE SECRETARIS.

Wees vlijtig bij uw werk, maar niet „razend" teenen trappen. Te veel ambitie kan den indruk vlijtig, want dan kunt ge licht op iemands anders wekken, dat ge tekort schiet in bekwaamheid en dit op die manier tracht te bedekken. Vlijt dient te worden aangewend, in combinatie met één andere eigenschap. — intelligentie. (De Zakenwereld).

Mededeelingen**VAN HET HOOFDBESTUUR.****Voor de leden in Ned.-Indië.**

De leden, die in Ned.-Indië verblijven, worden vriendelijk verzocht de door hen verschuldigde contributie aan hem over te maken, zoodra door hen ontvangen is een postwisselformulier en zulks teneinde verdere kosten op de inning dier contributie niet noodeloos te vergrooten.

De Hoofdvertegenwoordiger van Oost en West,
L. M. F. PLATE.

Informatie-bureau.

Het informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Aan de afdelingsbesturen.

Art. 5 Huish. Reglement der Vereeniging.

Elk afdelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 20en Januari aan het Hoofdbestuur een alfabetische naamlijst der leden van de afdeling op 1 Januari, met vermelding van iedere contributie of bijdrage en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk afdelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 1en Maart aan het Hoofdbestuur:

- a. het verslag over het afgelopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen door de afdelingen in het leven te brengen;
- b. een geldelijke afrekening;
- c. een opgave van onderwerpen welke de afdeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;
- d. een kandidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal kandidaten voor de mogelijke voor de afdeling openvallende plaatsen in het hoofdbestuur.

Adresverandering.

Den leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland, aan den Administrateur der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag; in Ned.-Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den heer L. M. F. Plate, Bromostraat 9, Malang; in Suriname aan den heer M. H. Stephan, Zwartenhovenbrugstraat 35, Paramaribo en in Curaçao aan den heer H. J. C. Bodenburg Hellmund, Willemstad, Secretarissen der aldaar gevestigde Afdelingen.

Dit handelsmerk

Gratis door Nederland

Reizen onze 5 ponds Pakketten Prima Gemeleerde

Indische Thee

Want zij worden franco toegezonden

Prijzen per pond:
f 1.20 tot f 1.80

Vraagt monsters bij: 5280

Producten Detailhandel „Harav“
VOORBURG

garandeert kwaliteit Broekslootkade 3 — Telef. 771772

Café-Restaurant

„HET HOF VAN BERLIJN“

Papenstraat 32, Den Haag — Tel. 1-1-1-7-1-3 — 1-1-0-8-0-8

Zalen voor Partijen en Feesten disponibel.
Het Café-Restaurant voor gedistingeerd publiek

Aanbevelend,

HENK SLOENHEK

5287

Een boterham met

HENSING'S ROOMBOTER

is een ware lekkernij.

Belegt ze nu nog met

5327

HENSING'S KAAS

of

FIJNE VLEESCHWAREN

en U hebt het toppunt van smakelijkheid.

M. HENSING, Van Hoytemastraat 113. Telefoon 775284.

Rusthuis „MON REPOS“, Juliana van Stolberglaan 78 Den Haag — Tel. 720444
Biedt ruime gelegenheid voor opname van rustbehoevende, herstellende en bedlegerige patiënten. Deskundige verpleging en geneeskundige hulp aan het huis verbonden. Overigens keuze geneesheer vrij. **Dag en nacht** verpleging. Prospectus wordt op aanvraag gezonden. 5120

KAWEE'TJES

LAREN (N.-H.)

TOKO BRINK

DE SCHOU-POST
ONDER DE LUIFEL
HOEK KLAASKAMPEN
TH. M. SCHOUTEN
LAREN (N.-H.)

5286 — Speciaal aanbevolen adres voor Indische families —

DEN HAAG

Kantoor voor Adm.- en Belastingzaken | Opleiding voor Boekhoudexamens (V.v.L., Merc.)
5224

V. KOPERBERG C. S.
FLATGEB. ZOUTMANSTRAAT 98 — TELEF. 337271

VAN DE REDACTIE.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig, dat 29 Dec. j.l. van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken, werd 268 K.G. 504 G. bruto post verzonden met een netto gewicht van 237 K.G. 602 G.

De zending bevatte 694 briefkaarten en postwissels; 15050 brieven t/m. 5 gram; 1310 stuks t/m. 10 gram; 2259 stuks zwaarder dan 10 gram; 170 drukwerken, akten en monsters zwaarder dan 5 gram; 2528 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; tezamen 22011 stuks, benevens 2 postpakketten met een gewicht van 8 K.G. 400 G.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

Mej. M. J. M. Koster, onderwijzeres bij het O. W. L. O., Beukelsweg 6, Rotterdam; S. van Tuinen, mulo-onderwijzer, Tomatenstraat 124, Den Haag; H. W. F. van Rosevelt, loods 1e klasse te Sambou, van Dishoeckstraat 67, Vlissingen; ir. F. Ch. van Haften, ingenieur 1e klasse bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W., Koninginnelaan 15, Rijswijk (Z.-H.); mevr. C. F. S. Lambert, geb. van Maaren, onderwijzeres bij het O. W. L. O., Kon. Emmakade 59, Den Haag; K. Helder, gedipl. gezaghebber bij het B. B., Hertog Reinoudsingel 2, Venlo; J. van Mil, landmeter bij het Kadaster, Orthenstraat 17, 's-Hertogenbosch; ir. J. G. H. Ubaghas, ingenieur 2e kl. bij den dienst van den Mijnbouw, Pontanuslaan 50, Arnhem; J. G. van Exel, gedipl. gezaghebber bij het B. B., Cycloamstraat 19, Den Haag.

Met Pensioen.

R. Bouma, schoolhoofd bij het O. W. L. O., te Soerabaja, Veensluis bij Heerenveen; A. van Oostveen, hoofd-opzichter bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W., IJmuiderstraat 25, IJmuiden Oost.

BIOSCOOPNIEUWS

SEINPOST — SCHEVENINGEN.

DE ROOF DER MONA LISA.

Regie: Geza von Bolvary.

Op 12 Augustus 1911 werd door de geheele wereld het opzienbarende bericht geseind, dat het „Portret van Gioconda“ ook wel „Mona Lisa“ genaamd, een meesterwerk der Italiaansche renaissance door Leonardo de Vinci, uit het Louvre te Parijs was verdwenen. Op klaarlichten dag was dit kunstwerk gestolen zonder dat iemand van de suppoosten of van de talrijke bezoekers er iets van had gemerkt. Alle voorzorgsmaatregelen hadden bij dezen slimmen dief gefaald en het gelukte hem ongehinderd de controle te passeeren. Geen enkel spoor werd gevonden, dat tot arrestatie had kunnen leiden.

De diefstal baarde geweldig veel opzien. De raadselachtige lach der Mona Lisa, deze eigenaardige onbestemde uitdrukking, die de kunstenaar aan dit vrouwengezicht gegeven had, stempelde dit portret tot een werk van onschatbare waarde. De wildste geruchten deden de ronde. Sommigen vermoedden, dat er een Amerikaansche verzamelaar achter zat, die het kunstwerk had laten stelen en daarvoor een ongelooflijk bedrag aan den dief had betaald. De meesten namen echter aan, dat de dief niet de bedoeling had gehad geldelijk voordeel uit zijn diefstal te slaan. Het zou trouwens met een zoo bekend schilderij voor den dief ook onmogelijk geweest zijn er een goed zaakje van te maken, omdat

Mutatiestaat van 28 December '32 tot 4 Januari '33

Nieuwe Leden:

- G. Hoos, p.a. J. C. van Kessel, Haarlem, Esschilderstraat 34. Rd.
- Mevrouw M. C. van Krimpen—Mulder, Nijmegen, Staringstraat 26.
- M. Schoonderbeek, Leeraar in Handenarbeid, Den Haag, Rietzangerlaan 22.

Voorgesteld door:

- den heer D. van Reijendam te Haarlem.
- Eigen aanmelding.
- Eigen aanmelding.

Adresveranderingen:

- L. P. van Mourik, Oud-Kapitein N.I.L., van: Den Haag, H.T.O., naar: Amsterdam (W.) 1ste Helmersstraat 183 huis.
- B. J. J. Brons, van: Rotterdam, Henegouwerlaan 110, naar: Utrecht, Koningslaan 71.
- K. H. H. van Bennekom, thans: Den Haag, Suriamestraat 34.

de minste of geringste poging het werk te verkopen, tot zijn arrestatie zou moeten leiden.

Deze ware gebeurtenis, deze sensationele schilderijdiefstal vormt den grondslag voor de geluidsfilm „De Mona Lisa gestolen!“ In de film wordt er de nadruk op gelegd, dat tenslotte de liefde tot een vrouw, de drijfveer tot zijn handeling was. Om voor het mooie dienstmeisje Mathilde, dat hij te Parijs had leeren kennen, als held te poseeren had hij den diefstal bedreven.

Toen hij zag, dat Mathilde ondanks deze sensationele diefstal niets van hem weten wilde, besloot hij de Mona Lisa naar zijn land te brengen. In Florence werd hij betrapt. De Italiaansche regering gaf het kunstwerk aan Frankrijk terug. De Mona Lisa werd weer op haar oude plaats opgehangen en door duizenden bezoekers bewonderd, zoowel om haar raadselachtigen glimlach als haar merkwaardig avontuur.

Alphabetische opgave van leden der Koninklijke Vereeniging „Oost en West“, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen, c. q. het houden van voordrachten over verschillende onderwerpen.

J. C. BAARS, Jagersweg 42, Apeldoorn. Voordrachten over eenige Indische onderwerpen, o.a. over de Wayang.

C. P. J. BLOK, gep. Ass. resident, laatstelijk van Soerakarta, Klimopstraat 131, Den Haag. — Javaansch en Maleisch.

J. F. H. GILSBERTS, Gep. Hoofd eener school in Ned. Indië; H. T. O. Laakkade 80, Den Haag, Kamer 126. — Privaattlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H. B. S. betreft, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en letterkunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmographie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen voor toezicht op werk.

A. W. P. HOLWERDA, gepens. Ass. Rest., Vondelstraat 170, Den Haag. Tel. 330522. Les in het Javaansch.

B. HULSHOFF, cand. notaris, Laan van Meerdervoort 13, 's Gravenhage. Tel. 332585. Opleiding voor de examens van cand. notaris in Ned.-Indië en Nederland.

HET NED. TECHNICUM „P. B. N. A.“, Directeur R. J. Rothuizen, en F. Wind, Arnhem. Is een volledige ingerichte technische school, die volgens de schriftelijke methode opleidt voor alle technische examens en beroepen. Toezicht van het Rijk en K. I. van Ingenieurs op de gindexamens.

W. KEIZER, Mariaweg 50, Oosterbeek. — Soendaanesch en Maleisch.

J. J. M. H. NIJST, Lid Ned. Inst. van acc., Sloetstraat 3, Nijmegen, Korte Poten 28, Den Haag, Privaattles accountancy.

DRA. A. PAARDEKOOPER, Leerares M. O. Hondcoeterstraat 24, Amsterdam (Z.) — Privaattles Engelsche taal en letterkunde, Handelscorrespondentie, Grammatica en Conversatieles.

Mr. E. RIJKE, Oud Ind. Recht. Ambtenaar, Witte Rozenstraat 20, Leiden. — Ned. Ind. Wetboek, Adatrecht, Staatsinstellingen van Ned. Indië, Suriname en Curaçao, Javaansch, Maleisch en Madureesch.

W. RIJKEE, oud-hoofdonderwijzer in Ned.-Indië, Thomsonlaan 25, Den Haag. — Omgangs-Maleisch

M. SCHOONDERBEEK, Leeraar in handenarbeid, Rietzangerlaan 22, Den Haag.

J. J. F. SCHREUEL, Gep. Ass. Res. Corbulokade 3, Voorburg, Maleische taal en letterkunde.